

mpkslas - menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1971 METAI
BALANDŽIO MĖNESIO 17 D. / APRIL 17, 1971
PART TWO NR. 90 (16)

Šiame numery

PAREIGINGI KELIAUTOJAI.
PO KONCERTO — APIE TAUTINIUS ŠOKIUS
IR ŠOKĖJUS APLAMAI.
SENIO MĖSA BUVO KIETA, BET SKANIAI
PAGAMINTA.
RASYTINĖ IR MUZIKINĖ "TRAVIATOS"
ISTORIJA.
JOHONNES BOBROWSKIO EILERASČIAL.
VLADAS JAKUBENAS APIE MYKOLĄ
SAULIŲ.
KAIP BALYS SRUOGA GRĄŽINTAS
TEVYNĖN.
BARBARISKAS ŽYGIS PRIEŠ KRYZIUS
LIETUVOJE.
M. MOTEKAIČIO KONCERTAS BOSTONE.
ŽVELGIANT LIETUVIŲ KOLBOS ŽODYNAN.
KULTŪRINĖ KRONIKA.
NAUJI LEIDINIAI.
AKADEMINĖS PROŠVAISTĖS.

PO KONCERTO

Apie tautinius šokius ir šokėjus aplamai

J. VAICIONIENĖ

"Atėitis negali būti be praeities". (...) "nes labai dažnai mūsų praeities bus vienintelis kelio rodytojas". (P. Galaunė, "Krašto balsas" 1923. I. 25. "Lietuvio" 1926. IX. 20. apie tautos kūrybą).

Tautinių šokių ir dainų koncertas

Tokia antraštė programos koncerto Hamiltono Gyvataro, vadovaujamo G. Breichmanienės, ir Chicago Junimo centro tautinių šokių sambūrio, vadovaujamo L. Brazdienės. Koncertas įvyko Kazimieriečių seserų vienuolyno salėje 1971. III. 13. Visiems žinomos šiuo dviejų vadovų pavardės ir jiedvių vadovaujami tautinių šokių sambūriai, laiką, kaip daug ir kitų, tautinių drabužių, šokių autentiškumo, kiek įmanoma siekia sukurti savitą lietuvišką stilių. Vienas ir kitas yra surengę koncertų vietoje, dalyvavę tarptautinėse liaudies šokių šventėse ir šiaip išvykose, vertai garsinę tautą.

Kai dalyviai pabaigoje sustojo gyvu žydinčiu vainiku aplinkui sceną, teisingai tėvas Borevičius, S. J. pabrėžė: jeigu kas abejojo mūsų jaunimo lietuviško idealizmu, dabar įsitikinkite, kiek daug mūsų jaunimo yra ne tik gyvo, bet ir pilnėlio lietuviškumą į savą visuomenę, pasakojančio svetima visuomenei apie savo tautos praeities kūrybinį genį.

Ir šį kartą didelė salė kupina lietuvių visuomenės. Kaip retai kada, daug jaunimo. Vieni jaunesnieji, reikiama manyti, suėjo pasižiūrėti, pasimatyti, įsidėmėti skelbimus ir straipsnius žadėtų parodyti autentiškų šokių, senieji juos prisiminti, sulyginti su vaikystėje matytais ar pačių šoktais. O visi kartu žino, kad tik autentiška tikroji lietuvių liaudies kūryba, nors ir apipavidalinta bendru tautiškumu, yra teisingai einantis laikrodis ir veidrodis, rodąs tikrąjį tautos veidą, yra kalba, pasakojanti tikrosios kūrybos istoriją.

Gavusi programą, įsitikinau, kad jos išvaidza lietuviška, atitinkanti pasakytą turinį antraštė. Viršelyje programos pakraščiu jausta tautinė juosta. Viduryje — abiejų sambūrių dalyvių foto nuotraukos. Programa, dalyvių pavardės, vardai, — Jaunimo centro 34, Gyvataro 26 asmenų, — ir viskas surašyta lietuviškai. Tai retas, gal laikotarpinis, reiškinys, nes dažniausiai net grynai savybės renginių programą gauni pusinę ar daugiau kitarastę. Dviejteltia lietuviškas galvus vėjelis. Čia tikrai iš publikos neišsoks į sceną "trūbadūras" padainuoti svetima kalba dainų, pasiskambindamas gitara, programai "pajvairinti", kaip tokių ekstra numerių kartais pasitaiko kai kurių tautinių šokių programose...

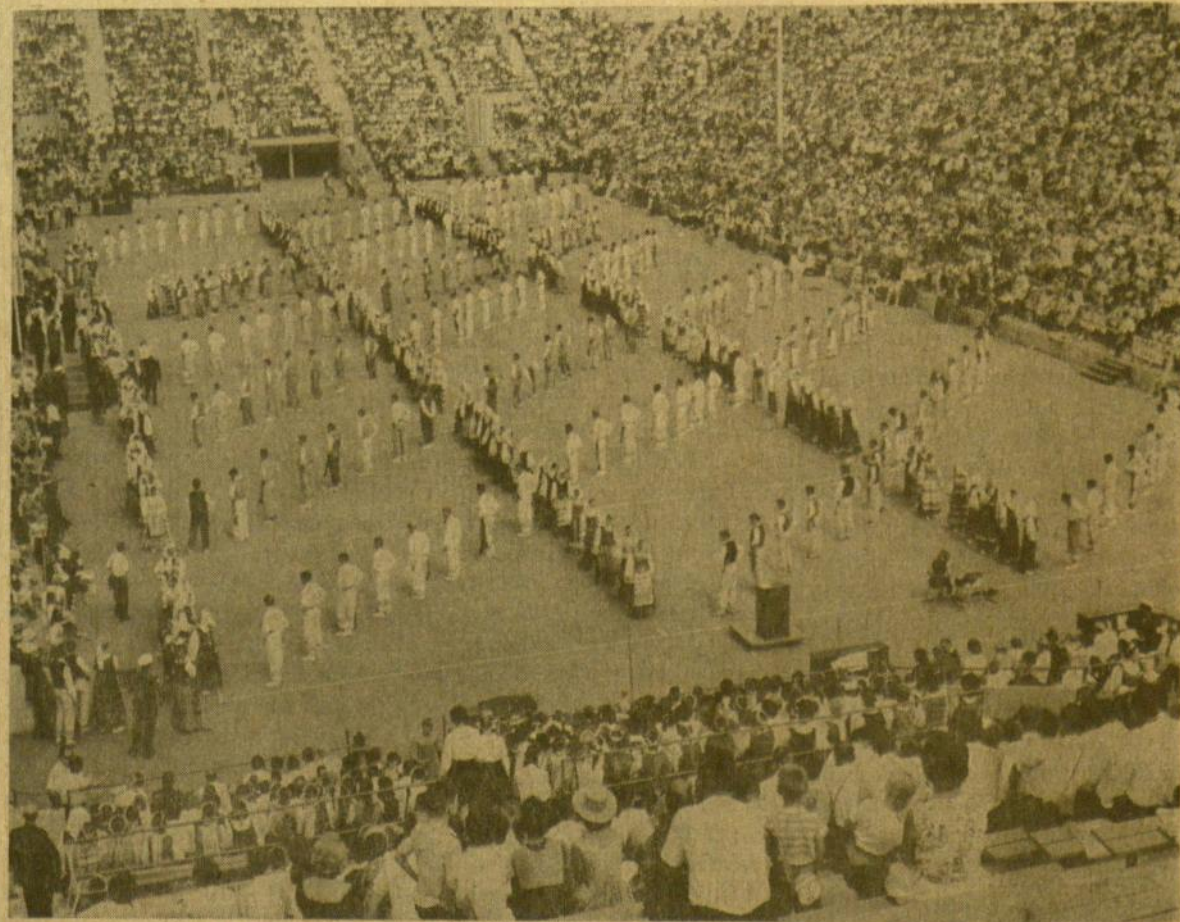
Prie scenos, šlapus užuolaidos, tik gyvenamo krašto vėliava. Koktūnes ir kitataučių salėse, kai vyksta lietuvių ypač didesnieji parengimai,

esame pratę matyti ir savo tautinę vėliavą. Bet tai ne koncerto rengėjų kultė. Rengėjai, greičiausiai, manė, kad jau kur kur, bet Lietuvos karaliaičio šv. Kazimiero vardo lietuvių vienuolyno tikrai bus ir tautinė vėliava. O pamatę, kad nėra, gal būtų, nesusėję iš ko nors pasiskolinti. Tebūna įspėjimas visiems, kad į šią salę reikia atsinešti įstatyti savo vėliavą.

Užtai, pakilus užuolaidai pagauti darnus su idėja scenos vieningumas, sukurtas koncerto rengėjų. Galinės sienos viduriu nuo viršaus iki apačios ištiestas namų darbo, atrodąs natūralaus lino, keltolinknių raštų audimas, lyg parodą mūsų liaudies kūrybos nueitą kelią. Jo šalinis — tokio pat ilgio ir pločio geltonomis, raudonomis tulpėmis žaliais lapais po paveikslą, lyg lietuviškos darželio gėlių lysės. Tos trys mūsų vėliavos spalvos, kvepiančios tulpėmis, buvo kartu ir atsakymas į tai, kad okup. Lietuvoje sudėti kartu net gėles taip pasplaviui yra baustinas nusikaltimas...

Programoje įrašyta 20 šokių

I-je dalyje visiems bendrai šokti įvadinis šokis Suktinis. Gyvataro Gyvataras, Sukčius, Oželis, Lenciūgelis, Blezdingėlė, Malūnas. Jaunimo centro studentų — Rugučiai, Jon-

Lietuvių tautiniai šokiai Pasaulinėje parodoje, New Yorke, 1964 metais, rugpjūčio mėn. 23 d. Nuotr. Vyt. Maželis

kelis, Sustas, Vėdaras.

II-ros dalies pradžioje — solistas dainininkas Jonas Vaskevičius, akompaniatorius A. Govedas. Dainos programoje neįrašytos.

Gyvataro šokiai — Čigonėlis, Senų polka, Sadutė. Jaunimo centro studentų — Lieptelis, Kepurinė, Mikita, Kubilas, Malūnėlis. Pabaigoje — abiejų Kalvelės. Programoje įrašytas Oželis nebuvo pašoktas. Jo vietoje bene Verbičkaitė nemeluojamai padeklamavo Marionio "Jūratę ir Kastytę".

Jaunimo centro studentų programos vedėja — Daiva Matulionytė. Akordeonistas — Edmundas Šilkaitis. Globėjai — tėvai Jėzuitai. Padėjėjai — šokėjų tėvai.

Gyvataro programos vadovė — Lina Verbičkaitė. Akordeonistai — Kazys Lėksnys, Gintaras Prunskis. Dekoracijos — Mildos Gutauskaitės, Rūtos Butvilaitės, Lidijos Galvydytės, Edmundo Šilkaitio.

Programos vadovų pranešėjų savo tautinė kalba neatrodė išmoktinė, bet prigimtine. Jiedvi apibūdino šokius, pasakė jų atradėjų — atkūrėjų pavardes, kur ir kada buvo jie išvesti į aikštes, išvykas užsienin, koks buvo pasisekimas, kurie parodytieji šokiai laimėjo pirmąsias vietas ar šiaip geriausiai įvertinti. Pvz. Blezdingėlė, Kepurinė ir panašūs lėtesnieji.

Būdinga tai, kad čia šoktieji šokiai yra pirmojo prikėlimo laikotarpio. O jų suradėjai, parodytojai, choreografai yra moterys mokytojos.

Kas svarbiausia

Tautinių liaudies šokių sambūriams, ne profesionalams, pirmoje vietoje ir svarbu, kas šoktina, kokių stilių, kokia dvasia, svarbu šokamo dalyko repertuaro autentiškumas. Antroje vietoje pašokimo technikos lygis. Bendrą pažiūrą į šokamus tautinius šokių sambūrių šokius randame ir kitataučių specialistų tokią: "Pirmas ir pagrindinis reikalavimas yra autentiškumas". Apie pašokimą: "Susišokimo pilnai pakanka." ("Dirva" 1970. VII. 15 - 22). Ir visada, jei girdėta priekaištų, tai tik už svetimų šokių pasisavinimą, pašokimo nutautinimą, ir niekad — dėl per žemo paties pašokimo. Tiesa, kad mūsų bent didesnieji sambūriai pakankamai ir gerai šoka. Tiesa ir tai, kad ne visi, ne visada šoka savo liaudies kūrybos autentiškus šokius.

Šio koncerto programoje įrašyti ir pašokti šokiai, bendrais stambiais bruožais apibūdinant pagal istorines aplinkybes, yra autentiški ta prasme kad jie sukurti autentiškoje Lietuvos teritorijoje gyvenusių piliečių, arba (šokiai) atvykę iš kitur čia buvę priimti; kad jie sukurti Lietuvos liaudies; kad rasti Lietuvos kaimuos-

se, arba rasti užrašyti archyvuose; kad choreografuoti vienų iš pirmųjų nepriklausomos Lietuvos laikais žinomų asmenų; kad čia pašokti tokie, kokie buvo atrasti arba choreografuoti žinomų autorių ir išvesti į aikštes; kad šokti lietuvišku tautiniu stiliumi.

Istorinių sąlygų pėgos

"Tauta kūrė garsiau ar tyliau šnibždėdama".

(P. Galaunė "Baras" 1925 m. 2 nr.).

Nukrypstant kiek nuo tiesioginės temos, bendrai palietus mūsų tautos kūrybą, būtina neišleisti iš galvos istorinio, visiems žinomo fakto, kad Lietuvos teritorijoje gyveno ne vien tik lietuvių autentiškoji liaudis, tauta. Be savos nutautusios aukštuomenės, maža išimtimi, bajorijos, dvaro ponijos, be įkurdintų okupacinių kariuomenės įgulių, be rusų administracijos, be apgyventų svetimačių diensniųjų miestų, Lietuvos ištisuoje plotoje, net "kompaktinė masė" gyveno dar ir svetimačių liaudis: kolonistai rusai, lenkai, atsikrosė sodybose suvokietėje prūsai. Išsitiesdavo palapinės, tada vadinamos ir "balaganais", vietiniai ir atklajoję čigonai. Neitrūko ir šiaip visokių perėjimų, vertelgų. (Žiūr. Valančiaus raštus). Visi tokie čiabuviai, piliečiai "tuteišiai", nors buvo už lietuvių liaudį žemesnės, kaip sakome, kultūros, jie svetimame krašte, Lietuvoje su maža išimtimi, ne tik nenutautė, bet laikėsi savo gyvenimo tradicijų, gyveno savo gyvenimo būdu, garsiai šnekėjo savo tautine kalba, vykdė ir rodė savo tautinę kultūrą. Šokių mene, visiems žinoma, ypač pasižyminti čigonų gimine, rusai savo būdingais uždegančiais šokiais. Tokių šokėjų, apsiengusių savo tautiniais drabužiais, pasiskambinančių gitaromis, balalaikomis, žvanginančiais būbneliais, matydavome nuostabiai vikriai, lanksčiai "rafinuoti" šokančių miestų aikštėse. Ypač suplaukdavo didesnis jų skaičius atlaidų dienomis, prekymečiais. Jie sutraukdavo aplink save apšči smalsesnių žiūrovų. Ir šiaip praeiviai negalėdavo jų nepastebėti

(Nukelta į 2 psl.)

Šokių pertraukoje...

Nuotrauka Vytauto Maželio

PAREIGINGI KELIAUTOJAI

Nepriklausomybės laikais mūsų laiminti ir tuo pačiu įpareigoti menininkai, norėdami kuo daugiau pasisemti europietiškos kultūros, veržėsi į Vakarus. Dažnas iš gabesniųjų gaudavo valdžios stipendiją. Tuo būdu gimė eilė vertingų kūrinių, pasipuošusių europietiškais motyvais. Iš tokių neužiom atsiskleidžia nuostabūs A. Vaičiulaičio "Italijos vaizdai" ir K. Skleriaus peizažai.

Ir šiandien Lietuvos menininkus - kūrėjus vakariečių kultūra traukia, tačiau jų sparnai pakirpti. Jie negali, kaip XIX a. jaunutis P. B. Shelley, susikirtęs su savo krašto papročiais ir ieškodamas sveikatos, laisvai išvykti į saulėtą Italiją ir ten kurį laiką pagyventi. Negali, kaip kiekvienas modernus anglas ar amerikietis, be didelių procedūrų sėsti į kelevinį lėktuvą ir nuskristi Paryžium. To nepadarys nei jaunasis Saulius Šaltenis, nei Janina Degutytė, nei veteranas Antanas Miškinis. Jiems laisvai keliauti draudžiama.

O ką daryti, kad viliojantis lėktuvo bilietas atsidurtų saujoje? Visų pirma reikia nenusižengti vyriausybei: charakteristika, mat, turi būti švarut-švarutėlė. Paskui reikia praeiti biurokratinį prašymų, formų, patvirtinimų, antspaudų pragarą. Bet ir to neužtenka. Dažnai visos pastangos sudūža į maskvinių dinozaurų archaišką "niet". Pasirodo, ten dar vis tyro nuo caro laikų paveldėtas nepasitikėjimas į laisvę besiveržiančių žmogumi.

Jei priešbolševikinėje eroje ir Vakarus daugiausia keliaudavo jauni ir gajūs žmonės, šiandien iš Lietuvos, neminint grupinių išvykų, pakyla tik užsigrūdinę komunistų šulai. Jų galvosena pakankamai kieta ir negali lengvai pasikeisti nuo kelių neregėtų įspūdžių ar nuo laisvojo Zefyro dvelkimo. Jie yra atrinkti, partijos pa-

(Nukelta į 2 psl.)

Rašytinė ir muzikinė Traviatos istorija

Šiemetiniams mūsų operos spektakliams artėjant

Rašytojas, Aleksandras Dumas, (prancūzas, 1824—1895) pirmą kartą pamatė Marytę Duplessis 1842 vasarą. Tada abu jie buvo tik aštuoniolikos. Ir iš pirmo žvilgsnio jis pamilo ją. Jis — romantiškai nusiteikęs jaunuolis: aukštas, plonas, mėlynom akim, žavingu veidu, gracingais aristokratiškais judesiais. Anų laikų papročiu, Aleksandras tuoj neprispazino meilėje, o paslapti laikė savyje bent porą metų. Kartą vieną vakarą, kai jis buvo teatre, pamatęs ją, paprašė savo draugą, kad juodu suvestų draugėn. Nuo tada ir prasidėjo didžioji meilė, kuri iki dabar liko žinoma visame pasaulyje.

Pakviestas į jos namus, Aleksandras ten prisiekė amžinai ją mylėti. Marytė buvo labai sujaučiuta jo nuoširdumu, bet taipgi ji išėjo, kad su ja jį bus nelaimingas.

Toliau visa tu dviejų jaunuolių meilės istorija yra jau gerai žinoma. Jisai buvo labai pavydus, tačiau nepakankamai turtingas, kad galėtų ją pilnai išlaikyti. Jau tada Marytė sirgo. 1844 m. vasarą ji praleido savo tėvo viloje, kurioje dažnai būdavo ir Aleksandras, jai ten viskuo padėdamas. Rudenį, kiek sustiprėjusi, ji vėl grįžo Paryžiui ir vėl pradėjo vesti nuotykingą gyvenimą, kuris Aleksandrui jau nebeapatiko. Pagaliau, po eilės įtarinėjimų, 1845 m. rugpjūčio 30 d. jie išsiskyrė, kai Aleksandras jai parašė: „Mano brangioji Maryte, aš nesu nei pakankamai turtingas, kad galėčiau jus mylėti taip, kaip jūs norite, nei toks vargšas, kad būčiau mylimas taip, kaip jūs norite. Užmirškime viską, kas buvo.“ Tačiau gyvenimas jiems lėmė, kad jie jau negalėjo užmiršti vienas kito.

Nors Dumas ir nutraukė draugystę su Maryte, bet atrodė, kad apie ją vis tebeįgalvojo. Tų pačių metų gale ji užmezgė romaną su kompozitoriumi ir pianistu Franz Lisztu. Manoma, kad ji Lisztą nuoširdžiai mylėjo, nors kiti šios istorijos analizuotojai galvoja, jog vargu ar iš viso jį nei kada nors buvo pamilusi. Nežiūrint šios naujos bičiulystės, Marytė su viskontu Edvardu de Perreghaux iškeliavo į Londoną ir ten 1846 m. vasario 21 už jo ištekėjo. Sugrįžęs jai į Paryžių, jos sveikata sparčiai blogėjo, ir ji pradėjo sunkiai sirgti. Lisztas tada dažnai ją vėl lankydavo. Vieną gruodžio vakarą, apsirengusi labai šaunia, balta suknele, su deimantais ir savo mėgstamomis kamelijomis, paskutinį kartą apsilankė jį Paryžiaus operą. Mirė 1847 m. vasario 3 d. Ir, kaip rašo T. Gautier, „įtempusi paskutines jaunatvės jėgas, kovodama su artėjančia mirtimi, ji atsistojo, tartum norėdama išsilaisvinti ir pabėgti nuo nelaimės, bet mirtis jau buvo čia pat, ir garsiai tris kartus surikusi, krito... ir daugiau nebekėlė“. Tada ji buvo vos dvidešimt trejų. Po dviejų dienų velionė buvo laikinai palaidota Montmarte kapinėse. Laidotuvių rūpinosi minėtasis viskontas, kuris vėliau nupirko jai amžiną poilsio vietą ir lietingą vasario 16-tą perkėlė jos palaikus naujon vieton. Prancūzijos įstatymas tokiu atveju reikalavo, kad karstas būtų atidarytas ir velionė būtų atpažinta trijų asmenų. Be oficialaus valdžios atstovo, tokiame atpažinime dalyvavo tas pats viskontas ir, manoma, kad trečiasis buvo A. Dumas, kadangi jis tą sceną detalčiai ir grafiškai aprašo savo knygoje „Dama su kamelijomis“. Po jos mirties, rašytojas A. Dumas il-

gai buvo matomas labai prislėgtas ir nusiminęs. Tų pačių metų birželyje Aleksandras Dumas pradėjo rašyti romaną apie mirusiąją ir save, kurį baigė per tris savaites. Romanas buvo greit atspausdintas ir turėjo didelį pasisekimą. Po trejų metų Dumas tą savo romaną perkūrė kaip dramą scenos pastatymui. Vaidinimą baigė per 8 dienas. Čia ir prasidėjo jo nepasisekimai, tą veiklą įgyvendinant scenoje. Cenzūra nedavė leidimo. Tik pasikeitus politiniam režimui, vaidinimas buvo pastatytas 1852 m. vasario 2 d. Paryžiaus Vodevilio teatre. Margarieta (Marytę) vaidino airė E. Doche, kuri šią partiją vėliau atliko dar bent 600 kartų, o Armandą — jaunas aktorius Fichter. Vaidinimas susilaukė didelio pasisekimo. Paryžius ilgą laiką tik apie tai ir tekalbėjo.

Pats Aleksandras Dumas gyveno iki 1895 m. Kai jis mirė, buvo palaidotas taipgi tose pačiose kapinėse. Gėlės nuo jo duobės buvo perkeltos ant Marytės kapo. Rašytojas tuo savo romanu nesukūrė kažkokio literatūrinio šedevro, bet paliko puikų tikros meilės pareiškimą; ir tas jo kūrinys, jau vaidinimo formoje, buvo daugelio garsių artistų šiltai sutiktas ir vaidintas. Verdi pirmą kartą „Dama su kamelijomis“ vaidinimą pamatė Paryžiuje 1852 m. ir buvo taip smarkiai juo sužavėtas, kad tuoj savo libretistui liepė rašyti šios temos libretą.

Verdi su savo libretistu, kaip ir Dumas, pakeitė istorijoje tikruosius vardus; tokiu būdu joje atsirado Violeta Valery, Alfredas Germont ir kiti personažai, libretisto perkurti, kad tiktu operai. Trys Verdi viduriniojo jo kūrybos periodo operos — Rigoletto, Trubadūras ir Traviata — yra nepakeičiamos operos ir šių laikų pasaulio operų teatruose. Žinant visada entuziastingą publikos tų veiklų priėmimą, tikrai sunku šiandien suprasti, kodėl pirmasis Traviatos pastatymas nepasisekė. Traviata pirmą kartą buvo pastatyta Venecijoje 1853 m. kovo 6 d. Tada Verdi turėjo daug nemalonių su solistų sąstatu. Jo pirmoji Violeta buvo stambios išvaizdos moteris. Kai Verdi atvyko prieš pastatymą vadovauti repetitacijai, jis rado tenorą su prarastu balsu ir baritoną visai nekreipiantį dėmesio į savo partiją. Tiesa, pirmasis veiksmas buvo sūtiktas su pasitenkinimu. Tačiau toliau jau užgrūvo nepasisekimas. Ariją Di Provenza buvo

Fragmentas iš „Traviatos“ trečiojo veiksmo scenos. Floros svečiai renkasi į balių. Chicago Lietuvos operos choro nariai.

Nuotrauka Vlado Juknevičiaus

taip blogai padainuota, kad kilo spontaniškas publikos nepasitenkinimas, kuris vėliau virto tikra pajuoka, ypač kai paskutiniame veiksmo stulė solistė Salvini Donatelli vaidino Violetą, mirštančią džiova.

Nežiūrint šito fiasko, Verdi labai tikėjo šiuo savo kūriniu. Po kelių mėnesių vėl tą operą, truputį pertvarkytą, pastatė kitame teatre. Solistų sąstatas buvo visai naujas, o visas pastatymas prarastas Liudviko XIV stiliuje. Ši kartą opera buvo sutikta su didžiausiu entuziazmu. Pirmojo nepasisekimo priežastys buvo priekartos nevykusiam solistų sąstatui ir pačios istorijos tadieniškumui, kurio tų laikų publika nepriėmė. Tačiau vėlesnis pasisekimo garsas pasklido visame pasaulyje, ir anie Traviatos dainininkai, kaip Piccolomini, Bosio, Patti, Melba, Bellincioni susilaukė specialių pagyrimų net iš paties Verdi. Mes ne vienas esame matę puikiai susuktą filmą su Greta Garbo, pavadintą Camille, kuriai pagrindu paimtas tas pats siužetas. Gi ir šių laikų didieji baletininkai Fonteyn ir Nureyev

su pasigerėjimu atlieka baletą, kuris pavadintas Marguerite ir Armand.

Violetos partiją yra dainavusios tokios pasaulio vokalinės garsenybės, kaip Galli — Curci, Ponselle, Bori, Albanese, gi mūsų laikais Tebaldi, Callas, Steber, Moffo, Sutherland bei kitos dartinės solistės, tebekopiančios į pačią Parnaso viršūnę.

Prieš penkerius metus ir lietuviškoje Chicago scenoje su dideliu pasisekimu praėjo Traviata. Tada buvo dvi Violetos: Lilija Šukytė iš Metropolitan operos ir Daiva Mongirdaitė iš Bostono. Ir dabar girdėsime vėl dvi Violetas Chicago Lietuvos operos šiemetiniame pastatyme: Daivą Mongirdaitę gegužės 1 ir 8 dienų spektakliuose, ir Giną Čapkauskienę iš Montrealio, kuri rudenį išvyksta į Austriją dainuoti tenyktėse operose, gegužės 2 d. spektaklyje.

Traviatos muzika visada buvo viena labiausiai muzikų bei publikos mėgstamiausių operų ir visada liks teatrų repertuare. Ne nuostabu tad, kad ir Lietuvoje

su ja prasidėjo mūsų operos kūrybinis gyvenimas, jau minėj 50 metų jubiliejų. Ir Chicago Lietuvos opera atšvės savo veiklos 15 metų sukati su nauju Traviatos pastatymu, trimis jos spektakliais, diriguojant ir režisuojant maestro Aleksandrui Kučiūnui, su kuriuo šis operos vienetas pradėjo žengti pirmuosius žingsnius ir kurio meno vadovu jis yra ir dabar. Šio pastatymo dailininku yra Jurgis Daugvila. Chormeistrai — Alice Stephens ir Alfonso Gečas, baletu choreografas Jaunutis Puodžiūnas, scenos reikalų vadovas Kazys Oželis. Be minėtųjų Violetu, kitas partijas atliks: jaunojo Alfredo — mums jau pažįstamas Stephen Wick, Alfredo tėvo partiją Algirdas Brazis, Floros — Nerija Linkevičiūtė, Aninos — Margarita Momkienė, viskonto Gastono — Julius Savrimavičius, barono — Bernardas Prapuolenis, daktaro — Bronius Maciukevičius, markizo — Vytas Marčiukaitis, Violetos namų tarnas — Viktoras Petrikonis ir Floros namų tarnas — Pranas Oliš. Šio sezono operos akompaniatoriumi yra Mindaugas Mačiulis.

Puikios solistų arijos, žavingi chorai ir visa šios operos muzika, taip meistriškai pataikanti į žmoniškojo gyvenimo gelmes, tikrai bus puikiausia ir kultūringiausio meno šventė. Tad sutinku su detroitiešiu žurn. Alfonsu Naku, kad nesinori tikėti, jog tebtų tik trys Traviatos spektakliai.

Vyt. R.

Apie Stravinskį

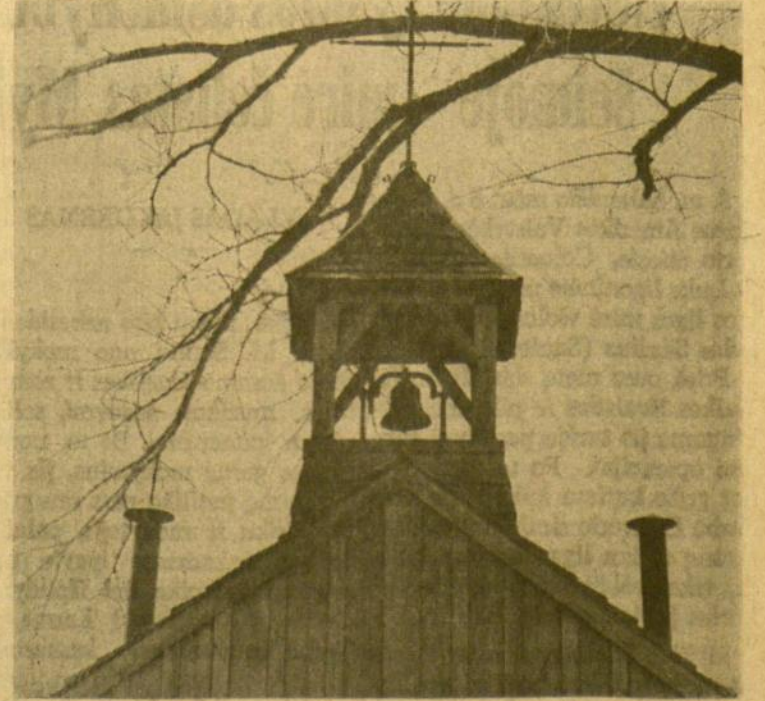
(Atkelta iš 2 pusl.)

disonansai išliko kaip titnagas kietį, neatšipinti nei elektroninės muzikos, nei „musique concrete“, nei „chance music“ garso. Gal taikliausiai apibūdintų Stravinskio kūrybinį palikimą jo paties juokais pasakytą žodžiai, prieš išvykstant diriguoti į Afrikos kontinentą: „Jeigu liūtas mane suės, jūs netrukus gausite iš jo žinią: 'Senio mėsa buvo kieta, bet skaniai pagaminta.'“

KULTŪRINĖ KRONIKA

● Šį savaitgalį Chicagoje prasideda „Antro kaimo“ linksmybių spektakliai. Jau eilę metų jie čia yra virtę malonia parėngimų sezono tradicija. Lietuviškam „rimtumui“ suminkštinti kiekvieną kartą „Antras kaimas“ labai praverčia, ypač kai pasiseka blykstelėti šmaikštesnių žodžių ar komiškesnė situacija. Reikia tikėtis, kad viso to nestokos ir šiemet. Vaidinimai ir šiemet bus Play House teatre, 2515 W. 69 st. (Marquette Parke). Spektakliai įvyks balandžio mėn. 17, 18, 23, 24 ir 25 d. Pradžią šokiadieniais 8 val. vak., sekmadieniais 6 val. vak.

● „Dirva“ skelbia novelės konkursą. Premija 500 dolerių Mecenatas — Simas Kašeliūnis. Autoriams paliekama laisvė pasirinkti novelės temą, turinį ir pobūdį. Novelės ilgis neribojamas. Rankraščius siųsti iki 1971 metų rugsėjo 1 d. adresu: „Dirva“ — novelės konkursas, 6907 Superior Ave., Cleveland, Ohio 44103. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, pasirašytas slapyvardžiu; jis užrašomas ir ant priedamo voko, kuriame užlipinamas raštelis su tikrąja autoriaus pavarde, adresu ir telefono numeriu. Jeigu trijų asmenų komisija nuspręstų, jog nei viena novelė nepremijotina, tai premija gali būti ir nepaskirta.

Nuotrauka Algimanto Kežio, S.J.

PAVASARIO ETIUDAI

JOHANNES BOBROWSKI

VELYKOS

Ten dar kalvos, tamsa, bet takai tiesūs, iš tolos lygumos artinasi, vėjuj aidai jų riksmas.

Viršum miško. Upė ateina, beržai plakas į mūrą, bokštai, žvaigždės aplink kupolus, auksinis stogas kelia kryžių grandinę.

Štai

į rūškaną tylą veržias šviesa, giesmė, kaip kadaį po žeme, varpai, dūžiai, gaidžių giedojimo balsai

ir vėjų apsikabinimas, skambančių vėjų, ant baltų mūrų bokštų, aukštų šviesos bokštų, aš turiu tavo akis, aš turiu tavo skruostą, tavo burną, kėlės jau Viešpatie, tai šaukite, akys, šaukite, skruostai, šauk, burna, šauk Osanna!

DRIADA

Beržas, vėsus nuo sulos, tas medis, alsavimas mano rankose, standi žievė, minkštas stiklas, bet gyvybę jauti giliai, ir kilimą liemens aukštyn, link išsišakojimo.

Leisk

giliai ant pečių krist tavo plaukams, aš girdžiu savo rankose, aš girdžiu pro tą vėšą, girdžiu aš dvelkima, girdžiu kylančią srautą, kylančią bangą, svaigulį giedant ausy.

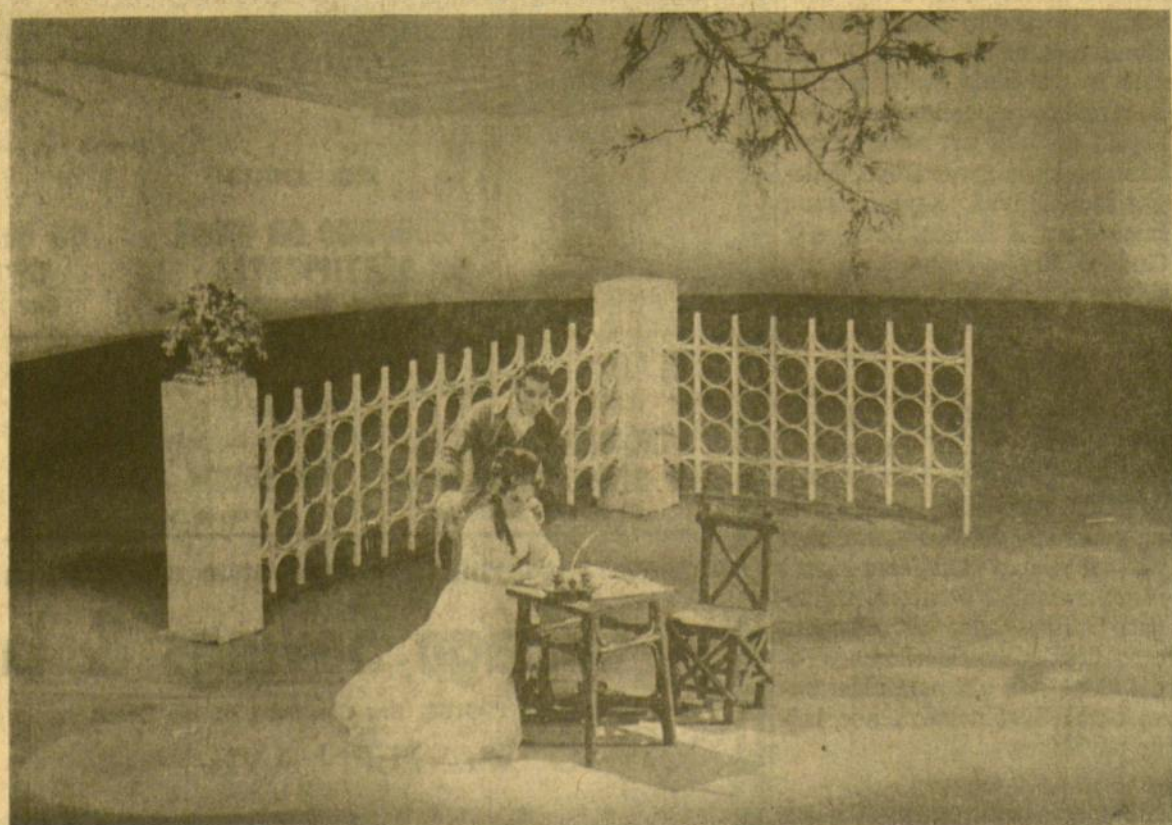
GRĮŽIMAS NAMO

Mėlyna. Erdvės. Aukštas medis, aplink jį skrieja garnys. Ir namas, kadaį, kur nūn miškas leidžias žemyn, mažas ir baltas, namas, ir mirgėjimas žalias, gluosnio lapas.

Vėjas. Jis vedė mane. Aš gulėjau prie slenkščio. Vėjas dengė mane. Kur man eiti su juo, Neturiu aš sparnų. Savo kepurę vakare aš nusiųdžiau paukščiams.

Prietema. Šikšnosparniai laksto man aplink galvą. Irklės sulūžo, tai aš nesėsiu, aš eisiu per vandenį. Išvertė A. Tyruolis

Johannes Bobrowski (1917—1965) — žymus šių dienų jaunosios vokiečių kartos poetas, kurio raštuose apstu lietuviškos tematikos. Gimęs Tilžėje, jaunystę praleido Klaipėdoje. Karaliaučiuje studijavo meną. Po šio karo, grįžęs iš rusų nelaisvės, dirbo knygų leidykloje Berlyne. Mirė po nepasisekusios operacijos. Jo laisvų ritmų poezija kartu ir klasiška ir moderniška. Į savo romaną „Lietuviški planinai“ gražiai įpynę ir mūsų Donelaičius. A. T.

Is prieš penkerius metus Chicago Lietuvos operos pasta tytos „Traviatos“. Nuotraukoje antrojo veiksmo sodelio scena, kurioje Violeta rašo laiška, kai ja užklumpa netikėtai atvykęs Alfredas. Daiva Mongirdaitė ir Stefan Wick. Nuotrauka Vlado Juknevičiaus

Netekome ryškios asmenybės mūsų muzikų šeimoje — mirė čelistas Mykolas Saulius

Š. m. balandžio mėn. 6 d. Jungtinės Amerikos Valstybėse, Denverio mieste, Colorado valstijoje, St Luke ligoninėje po ilgos ir sunkios ligos mirė violončelistas Mykolas Saulius (Saulėvičius).

Prieš pusę metų dar žydrinčiai sveikos išvaizdos ir pilname darbingume jis turėjo pasiduoti sunkiai operacijai. Po to sustiprėjo, net grįžo kuriam laikui prie savo darbo Denverio simfoniniame orkestre; tačiau liga liko nenugalėta; teko vėl grįžti į ligoninę, iš kurios jis jau nebeišėjo.

Mykolas Saulius asmenybės mūsų muzikų šeima neteko ypatingai taurios, savyje atbaigtos, savo menui bekompromisniai atsidavusios asmenybės. Gimęs Aviljuose, Zarasų apskrityje, jis vaikystę praleido Petrapilyje, kur jau buvo pradėjęs groti violončelę. Po I Pasaulinio karo, visai šeimai sugrįžus į Lietuvą, M. Saulius 1933 m. baigė Kauno konservatorijos violončelės klasę. Jo mokytojai buvo tada Kaune gyvenę vokiečiai Gottlieb Ludwig, vėliau Dr. P. Berkovičius; abu — žymūs violončelės virtuozai. Dviejus metus M. Saulius studijavo Paryžiuje, Ecole Normale de Musique, kur buvo garsaus pedagogo ir virtuozo D. Alexianian mokinio. Grįžęs Lietuvon, jis kurį laiką grojo operos, vėliau Valstybės radiofono orkestre. Dar vėliau, iškilus Vilniaus Filharmonijai, J. Kačinskui vadovaujant, M. Saulius buvo solistų grupės koncertmeisteriu, o taip pat dėstė violončelę Vilniaus muzikos mokykloje.

Mykolas Saulius buvo labai toli nuo muzikantų tipo, kurie pasakę kasdieniškoje orkestranto

VLADAS JAKUBENAS

pareigose, nieku kito nebesidomėdami. M. Saulius nuo mokyklos suolo domino klasiškos ir romantinės muzikos šedevrai, solistinai ir kameriniai. Be to, nors ir turėjęs gerus mokytojus, jis visą gyvenimą pasiliko pats sau griežtu kritiku ir mokytoju, palaikydamas tinkamame lygįje savo grojimo techniką bei išpildymą. Grįžęs iš užsienio į Kauną, jis ėmėsi organizuoti kamerinius koncertus; nuo 1936 m. buvo naujai susikūrusio reprezentacinio styginio kvarteto violončelistas.

1944 m. pasitraukęs į Vakarų, M. Saulius buvo ten iš tremtinių susidariusio tarptautinio simfoninio orkestro koncertmeisteriu. Gyvendamas stovykloje, jis buvo plačiai koncertavęs tiek tarp lietuvių, tiek tarp vokiečių reprezentacinio lietuvių stygu kvarteto narys (drauge su Iz. Vasyliūnu, Pr. Matiku ir violistu Gabrielavičium). Daug kamerinių koncertų bei sonatų vakarų M. Saulius yra suruošęs su žymiu, Kauno konservatorijoje dėstusiu pianistu Vl. Ružickiu, irgi tada persikėlusiu į Muncheną.

Atvykęs 1949 m. į JAV, M. Saulius turėjo nepalaužiamą nusistatymą pasilikti muzikos profesijoje. Išbuvęs vargingomis sąlygomis po vieną sezoną Indianapolise Ind. ir San Antonio Tex., jis, tarpe 30 konkurentų, laimėjo laisvą čelisto vietą Denverio Col. simf. orkestre. Pradinės sąlygos ir čia buvo itin kuklios, bet

sveikas klimatas ir gražus, aukštų kalnų papėdėje gulintis miestas paskatino jį čia pasilikti.

Nuo 1951 iki 1971 m. Mykolas Saulius keliais Denveryje, kukliai prasidėjęs, rodo nuolatį kilimą. Taktingas, nelaidus, palaitas aukštam laipsnių savo profesijos meniška lygi, M. Saulius jau po poros metų pasidarė nepakeičiamas narys kiekvienoje, nuosaliai samdomoje, orkestrantų grupėje, Denverio ir apylinkės miestuose, dažnai akį koncertmeisteris ar solistas. Iš kolegų orkestrantų ir šiaip profesionalų ir pusiau profesionalų meno mėgėjų jis suorganizavo įvairius kamerinės muzikos vienetus. Ypač buvo išgarsėjęs ilgus metus gyvęs su kiek besikeičiančiu sąstatu, bet tuo pačiu čelistu ir faktiniu vadovu — M. Saulius — "Denver Trio" (smuikas, violončelė ir fortepijonas), kurio koncertai būdavo visuomet aukšto meniško ir techniško lygio. M. Saulius buvo taip pat vis dažniau kviečiamas, kaip solistas, į bažnytinius ar oratorinius koncertinius parengimus, Denverio, Colorado Springs, Boulderio ar kituose miestuose.

Galime drąsiai tarti, kad Denverio miesto kultūringuose sluoksniuose Mykolas Saulius buvo įsigijęs plačios pagarbos ir populiarumo. Paskutiniaisiais laikais jis dar išgarsėjo ir kaip styginių instrumentų įvertintojas bei įkainuotojas. Tai ypač svarbu, kadangi dažnai turima reikalo su menkaverčiais fabrikinio darbo instrumentais, pretenduojančiais į aukštą kainą dėl išamptų "Stradivarių", "Guarneri" ar

Violončelistas Mykolas Saulius (Lietuvių muzikologijos archyvas)

kokio kito senų instrumentų meistro ženklų. Su Mykolas Sauliaus opinija tokiais atvejais skaitydavosi ne tik privatūs asmenys, bet ir teismo įstaigos.

Nors gyvenimo sąlygos M. Sauliui kiek išskyrė iš tiesioginio sąlyčio su lietuviška veikla, bet jis visur sakydavosi esąs lietuvis, praturtindavo lietuvišką spaudą ir savo namuose mielai priimdavo pravažiuojančius lietuvių kultūrininkus.

Paskutiniu laiku p.p. Sauliai buvo nusipirkę gražią rezidenciją prie parko, šalia ežerėlio su tiesioginiu žvilgsniu į horizontą baltuojančias aukštųjų kalnų viršūnes, M. Sauliaus mirties die-

na sutapo su garsaus kompozitoriaus I. Stravinskio mirtimi. Ta vakarą kaip tik buvo Denverio simf. orkestro koncertas. Dirigentas, trumpai paminėjęs I. Stravinskio mirtį, ilgesne prakalbo apie M. Sauliaus nuopelnus Denverio simf. orkestre ir paskyrė visą koncertą jo atminimui.

Vėlionis paliko žmoną, p. Otiją — Šlepavičiūtę, vieną broli Denverioje ir du Lietuvoje.

Atminimas apie taurią asmenybę ir aukšto lygio muziką ilgai gyvuos lietuvių kultūrininkų tarpe, tiek emigracijoje, tiek ir Lietuvoje, kur M. Sauliui irgi dar daug kas prisimena.

Moters gyvenimas ir meilė

Artėjančio koncerto Los Angeles proga

Romantizmo kompozitoriai Schubertas, Schumannas, Wolfas ir kiti ikvėpimo ieškojo poezijoje. Todėl ir susilaukė jų nuostabių melodijų, tiesiog ištiesų ciklų, Goethės, Eichendorfo, Moerikės, Chamisso, Heinės lyrika. Robertas Schumannas sukūrė Chamisso tekstui aštuonių dainų virtinę "Frauenliebe und Leben", kuri ir šandien tebežavi vokalinių meno mėgėjų.

Schumanno dainas losangeliečiai išgirs gegužės 8 d., Immaculate Heart kolegijos auditorijoje, pavasariškame koncerte, kuriame programą atliks dvi žavingos Los Angeles lietuvių menininkės: pianistė Raimonda Apeikytė ir solistė Birutė Dabšienė.

Pianistė Raimonda Apeikytė

Koncertas buvo numatytas kovo mėnesiui. Tačiau, B. Dabšienė patariant, tapo nukeltas į gegužės mėnesį, kad kuo geriau būtų paruoštas vokalinis repertuaras. Dainininkė labai rimtai žiūri į tokio masto pasirodymą. Kas girdėjo jos balsą prieš kelerius metus, pasakys, kad dabar ji dainuoja žymiai laisviau, ieškodama vis gilesnės ekspresijos ir platesnio repertuaro. Jos balsas pasižymi igimtu muzikalumu ir sukilintu lyryzmu. Pasirinktas Schumanno dainų ciklas, atrodo, lyg ir jai sukurtas.

Cikle vaizduojama moters emocinių peryvenimų raida: pirmojo ismylėjimo išpuolis, mylinojo poetizavimas, džiaugsmingos godos, susižadavimas, santuoka, motinystės lūkesčiai, šeima ir pagaliau skausmas mirties akivaizdoje. Ištas gyvenimas! Dainos alsuoja ne tik žmogiškąją drama

(šviesiais, tamsiais tonais), bet pasižymi ir ypatinga formos vienybe. Čia, šalia balso, turiniui išreikšti lygiavėčiai dalyvauja ir fortepijonas. Turint mintį Raimondos jautrumą poetinei ekspresijai, "Moters gyvenimas ir meilė" klausytojams žada daug neužmirštamų, estetinių akimirkų.

Solistė atliks ir lietuvišką, beveik lokalinį repertuarą — J. Gaubos, O. Metrikienės, G. Gudauskienės ir Br. Budriūno kompozicijas. Taip pat padainuos rečiau girdimas, bet spalvingas arijas: Meyerbeerio (iš "Les Huguenots"), Puccini (iš "La Rondine") ir Donizetti (iš "La Fille du Regiment").

Paskutinį kartą Raimondos Apeikytės imponantiška skambinima tekė klausytis rudeniniame Balfo spektaklyje, kai ji drauge su daktarų simfoniniu orkestru atliko F. Liszto fortepijono koncertą Nr. 1. Būsiamam gegužės vakarui ji pasirinko vieną iš gražiausių F. Chopino baladžių — op. 23, G-moll. Kadangi Beethovenas ją visuomet vilioja, pianistė paskambins ir jo ankstyvąją sonatą, op. 31, Nr. 2, D-moll. O iš lietuviško muzikinio krašto atliks švelnią J. Gruodžio sonatą ištrauką "Tykiai, tykiai". Taigi ir vėl romantiškai grįžta į Los Angeles miestą!

Pietų Kalifornijoje lietuvių tarpe tokie koncertai reti ir kultūrinio lygio prašoka kitus renginius. Be abejo, visuomenė įvertins jaunųjų interpretatorių darbą ir ateis pasiklausti jų darbus rečitalio. Pr. V.

Solistė Birutė Dabšienė

Nekrošiau, nekalbėk netiesos!

"KULTŪROS BARAI" — tai Lietuvoje leidžiamas žurnalas, kuriame pasitaiko tikrai gerų ir idomių straipsnių. Tačiau kai kurie jo bendraminėčiai turi menką orientaciją dalykuose, apie kuriuos rašo. Vienas iš tokių yra ir Juozas Nekrošius. Jo straipsnis "Revoliucija, kultūra, laikas", išspausdintas žurnale praėjusių metų 11 nr. įžanginiu, jau pirmajais dviem sakiniais paskelbia netiesą. O tie sakiniai skamba taip: "...Suaizėjusių baltų marmuro kolonų šukės — nieko nekainuojantys suvenyrai. Turistams leidžiama Akropolį rinkti prieš keliolika šimtmečių klestėjusios civilizacijos nuolaužas (p.3)". Matyt, autorius vaikščiojo po Akropolį prisimerkęs, kad nematė lentos su užrašu, griežčiausiai draudžiančiu turistams pasimti kaip suvenyrą net menkiausias marmuro skeveldrėlę, o nusižengusiems grasoma areštu ir bausme. Tam tikslui Akropolį nuolat budi ir sargybiniai, budriai seką turistus. Priešingu atveju, milijonai turistų, kurie šią vietą aplanko, jau seniai būtų išgrobstę visas marmuro nuolaužas.

Toliau Nekrošius vėl skelbia netiesą, sakydamas, kad "laikas Akropolį pavertė griuvėsiais" (p.3). Autorius šiuo tvirtinimu prisipažįsta, kad jis nežino istorijos. Jeigu turkai nebūtų Partenone laike parako sandėlio ir jeigu Venecijos kariuomenės dalinys nebūtų paveldėję šią šventovę artillerijos švedinio, tai Akropolis ir šandien tebestovėtų sveikas. Tai gi, čia kaltas ne laikas.

Juo toliau skaitai Nekrošiaus straipsnį, juo labiau stebiesi autoriaus nesuvokimu, kaip reikia argumentuoti savo mintis ir kaip vartoti terminą "katarsis". Štai penktame puslapyje jis kalba apie "meno katarsį". Tokio dalyko, kaip meno katarsis, negali būti.

Tai rodo ir "Tarptautinių žodžių žodynas" (Vilnius, 1969), kuriame šis žodis aptariamas taip: "Katarsis (gr. apvalymas) — terminas, kurį vartojo Aristotelis tragedijos teorijoje; pasak Aristotelio, tragedija, sukeldama baime, pyktį, užuojautą, verčia žiūrovą išgyventi vidinį susijaudinimą, tuo pačiu tarsi apvalydama jo sielą, jį kilnindama ir auklėdama."

Autorius savo mintims argumentuoti šaukiasi net Lenino ir pacituoja šiuos jo žodžius: "Talentas retenybė! Reikia jį sistematingai ir atsargiai palaikyti..." (p.4). Jei sovietai būtų laikę šio patarimo, tai nebūtų žuvę nuo jų rankos Gorkis, Mandelštamas, Gumiliovas (Achmatovos vyras), nepaprastų gabumų kalbininkas Kazlauskas ir daugelis kitų talentingų literatūros ir mokslo žmonių, nekaltant jau apie tuos kūrėjus, kurie šandien laikomi koncentracijos stovyklose ar psichiatrinės ligoninės.

Antroji citata paimta iš S. Kirovo, kuris taip kalba: "Jeigu jūs, brangūs draugai, apsiribosite tik komunistine literatūra, tai iš to nieko gero nebus, to per mažą" (p.4). Šio patarimo Lietuvos ko-

munistai nepaiso. Jeigu paisytų, tai laisvai išleistų užsienį lietuviškas knygas. O dabar tos knygos, jei kas mėgina jas siųsti, sulaikomos Vilniaus bei Kauno paštuose ir dėl to nepasiekia adresatų. Tad kuriam galui eitiuti Lenina ir Kirovą, jei Sovietijoje jau seniai nebeklausoma jų patarimų?

Autorius savo straipsnyje neapseina nepapeikęs ir "kapitalistinio pasaulio literatūros ir meno". Jis rašo šitaip: "O kapitalistinio pasaulio literatūra ir menas, jo kūrėjai, praradę orientyrus ir matydami buržuazinės visuomenės dvasinį skurdą, priversti merdėti, išsigimti, klajoti tamsiais ir painiais pasamones labirintais" (p.5). Jeigu ta "pasamones labirintų" literatūra jau tokia bloga, tai kodėl kai kurie komunistiniai Lietuvos romanistai ima ją sekti, įsivesdami į savo romansus samonės srautą ir vidinį dialogą, kaip rodo M. Sluckio "Adomo obuolys", "Mano uostas — neramus", A. Bieliausko "Kauno romanas" ir kitų autorių kūriniai?

Tai gi, kai matome, satyrikas Juozas Nekrošius savo straipsnyje prikalbėjo daug nepagrįstų dalykų, kurie nedaro jam garbės, o tik parodo menką jo orientaciją, gvildenant temą "Revoliucija, kultūra, laikas".

A. Vinkšn

Barbariškas žygis prieš kryžius

Siemet balandžio 5 d. suėjo dešimt metų, kai okupacinės Lietuvos valdžios, kai kurių rusams patsidavusių pareigūnų įsakymu buvo sunaikintas visai tautai žinomas kryžių kalnas prie Šiaulių — Meskuičių geležinkelio. Buvusiųjų Lietuvoje ir kitų surinktomis žiniomis kryžiai ir kiti paminklai sunaikinti 1961 m. balandžio 5 d. (trečiadienio) arktų rytą. Mediniai kryžiai sudeginti, mūriniai sudaužyti, o metaliniai suldyti. Tuo metu Šiaulių rajono partijos sekretorė, taigi aukščiausia viršininkė, kurios rajone nuo senovės stovėjo kryžių kalnas, buvo Diržinskaitė — Pilušenko.

Anuo metu tame kalne kryžių jau buvo apie 3,000. Po karo daug jų pastatyta žuvusiųjų partizanų, ištremtųjų į Sibirą atminimui. Juos, atsidėkodami Dievui, statė ir tie, kurie sveiki sugrįžo iš tarnybos raudonojoje armijoje. Kryžių pastatė net vienas rusas lakūnas, kuris gyvas išliko, sudegus jo lėktuvui. Kryžius statą žmonės net iš Estijos, Latvijos ir Gudijos. Kryžių kalnas buvo pasidarys net plačiai žinoma šventovė.

Todėl jį juos dėmesį atkreipė okupacinė valdžia. Ji uždraudė kryžius šventinti. Tada žmonės juos šventino namuose ir pašventintus atveždavo į kryžių kalną naktimis. Bet saugumo akys visa tai sekė, o vietiniams komunistams naujoji šventovė, sujungusi įvairių tautų tikinčiuosius, tapo tiesiog nepakenčiama. Todėl vieną rytą visi paminklai buvo barbariškai nušluoti nuo kalno paviršiaus.

Žmonės Lietuvoje plačiai kalba, kad kai kuriuos šio žygio dalyvius jau yra palietusi Dievo

Kryžių kalnas Lietuvoje prieš kryžių sunaikinimą.

NEW RATES

6% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$5000.00 OR MORE 2 Year Maturity	5 3/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 One Year Maturity
5 1/4% PER ANNUM ON CERTIFICATES OF \$1000.00 OR MORE 6 Month Maturity	5 1/4% PER ANNUM ON 90 DAY NOTICE PASSBOOK ACCOUNTS \$100.00 Minimum
5% PER ANNUM ON ALL PASSBOOK ACCOUNTS	

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.
JOHN PAKEL, Sr., Chairman of the Board MRS. PHIL PAKEL, Pres.
6245 SO. WESTERN AVE. TEL. GR 6-7575
HOURS: Mon 12 PM to 4 PM Tues 12 to 4 Thurs and Friday 12 to 4 Sat 12 to 12:30

**FEDERAL SAVINGS AND LOAN
SAFETY OF
YOUR SAVINGS
INSURED
INSURANCE CORPORATION**

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000

Kaip Balys Sruoga grįžo tėvynen

AL. GIMANTAS

75-ųjų B. Sruogos gimimo metinių sukakties proga tiek išeivijoje, tiek ir sovietinamoje tėvynėje, pasirodė eilė straipsnių apie šį ryškų mūsų rašytoją ir dramaturgą. Kalbėti apie lietuvių literatūros milžiną nebus niekada per daug. Idomi ne tik jo kūryba, bet ir kiekviena jo gyvenimo detalė, kuri visada pravers dar daugiau pažinti ir suprasti spalvingą rašytoją Balį Sruogą. Jo įtaka, reikšmė ir vieta visoje mūsų kultūrinio gyvenimo plotmėje yra neginčijama, to negali išvengti ir "tarybinės" ar "ikitarabinės" literatūros tvarkytojai sovietinamoje Lietuvoje. Šių metų "Kultūros Barų" 2 nr. yra būdingas aprašymas, kaip, Stutthofio koncentracijos stovyklą užėmus sovietų kariuomenei, buvo tvarkomas tolimesnis Balio Sruogos gyvenimas ir eventualus jo grąžinimas Lietuvon. Kai kurios to rašinio smulkmenos yra itin įdomios, o kai kurie minimi faktai galimi įvairiai interpretuoti. Bet, bene svarbiausia ir būdingiausia, tai išsitarimas, kad ir sovietams užėmus vokiečių koncentracijos stovyklą, jos įnamiai, toli gražu, nebuvo dar laisvi. Jie ir toliau liko už spygliuotų vielų, naujų sargybinių saugomi, potvarkų saistomi, "screeninguojami". Toliau, cituosime saugumiečių pulk. Fridžio Krastinio pasakojimą, nes jis buvo atsakingas už Balio Sruogos pargabenimą Vilniun.

1945 m. pavasarį LTSR vyriausybė jam pavedė grąžinti Lietuvon įkalintą. Tam reikalui buvo "išskirtas" trivietis lėktuvas, kurio pilotė buvo moteris. Lėktuvas turėjo eiti gedimų ir įniams tas skridimas, su nusileidimais, taisymais, užtruko ilgai, nei buvo tikėtą. Pagaliau, jie nusileido prie Vyslos upės, Torunės miesto aerodrome. Palikę lėktuvą, jie du su lakūne, leidosi ieškoti stovyklos, kurioje, autoriaus žodžiais, laikinai gyveno buvę kaliniai. Tokių stovyklų tikslas, esąs išskirti hitlerininkų agentus ir karinius nusikaltėlius, kurie stengėsi kartu su kaliniais patekti į laisvę. Atseit ir Balys Sruoga buvo laikomas tokiu įtartinu, nepatikimu.

Pagaliam, jie persikėlė per upe pontoniniu tiltu ir surado tą stovyklą. Stovykos viršininką majorą greitai surado (idomi detalė, autorius jį kažkodėl pamini, kaip protingą, m.p.) ir įteikė LTSR

ministrų tarybos dokumentą, reikalaujantį B. Sruogos, kuris tuo metu dirbęs to viršininko kanceliarijoje vertėju ir raštu tvarkytoju. Jėjo į viršininko kabinetą B. Sruoga, apimtas savotiškos belaisvio savijautos. Nepratarimas nė žodžio, nusilenkė viršininkui, lyg ir sakydamas: "Jūsų kviestas atėjau."

"Aš priėjau prie B. Sruogos, pasveikinau jį lietuviškai ir perdaviau jam Lietuvos vyriausybės, jo pažįstamų ir bičiulių linkėjimus. Pasakiau jam, kad esu Lietuvos vyriausybės siųstas parvežti jį į Vilnių, ir kad Torunės aerodrome jo laukia specialus lėktuvas... Tačiau aš nustebau dėl Balio Sruogos ramumo, su kuriuo jis sutiko žinią. Dar daugiau — Sruoga žiūrėjo į mane ir į lakūnę su tam tikru nepasitikėjimu. Kodėl?... Mes, stovėdami šalia B. Sruogos, rodos, supratom sunkią jo padėtį. Iš fašistų letenų Sruoga jau išvaduotas. Tačiau jis nelaisvas. Ir vėl jis turi paklusti kariškiams. Tiesa, su juo elgiama si žmoniškai, jis maitinamas, aprengtas ir beveik laisvas. Bet vis tik jis negali išvažiuoti į Lietuvą. Ir štai staiga vėl kariškiai, iš kurių vienas kalba net lietuviškai. Visa tai, žinoma, kelia įtarimą. Pasakyti Sruogai, kodėl jis laikomas specialioje stovykloje, kada jau visi bausimais praeityje, tuomet niekas negalėjo. Sruoga atrodė pavargęs, iškankinto veido, liestas; stovėjo tiesus, buvo nekalbus..."

Matyt, bandant pakeisti visą tą slogią nuotaiką, vakare viršininko kabinete buvo suruoštos net ir vaishės atsisveikinimas ("bandant išsklaidyti Sruogos abejones ir nepasitikėjimą"). Ryto metą, jau buvo keliamama aerodroman. "Aš stebėjau B. Sruogos nuotaiką kelionės metu. Jis buvo panašus į žmogų, kuris eina į nežinią. Neramiai dairėsi aplink, lyg stengdamasis įsidėmėti, kokiomis gatvėmis ir kuria kryptimi vežamas..." Tik palydėjusiam stovykos viršininkui pasitraukus, Sruogos veidas nušvito. Tik tada jis ištare: "Dabar tikiu, kad greitai pamatysiu savo gimtąją Lietuvą". Gi paklaustas, kodėl jis vakar nepatikėjo, sakė, kad vakar viskas įvyko taip staigiai, jog jis pagalvojo, kad su juo norima pažaisiti, papostringauti. O po minutės, lyg tęsdamas pradėtą mintį, Sruoga pridūrė, kad praeita naktis jo atmintyje ilgai neišdils.

Manigirdo Motekaičio koncertas Bostone

Manigirdas, Motekaitis, pianistas iš Chicago, davė savo recitalą Bostone, balandžio 1 dieną, Jordan Hall salėje. Koncertą ruošė Pabaltijos draugija, vienintelė šios rūšies organizacija visoje Amerikoje, kuri jau 15 metų ruošia profesionalinius koncertus vienoje išskirtinėje šio miesto salėje — Jordan Hall.

Programa buvo pradėta Bacho Preludu ir Fuga C. Major. Pianistas parodė laisvą, smulkiai išdirbtą techniką ir dinamiką, skambino ramiai, išlaikydamas Bacho stilių. Tonas minkštas, pirštai lankstūs. Pianistas jaučia formą. Graži ir įdomi frazuotė. Toliau sekė Mozarto Sonata in A. Minor, K. 310. Mozartas skambinti nėra lengva. Reikia išlaikyti formą ir ją kalbėti į žmones. Pianistas pabrėžė daugiau techniską Mozarto pusę. Gražiai buvo išvystytas piano ir cantolena.

Beethovenio Sonata in F. Major Opus 54 buvo pradėta švelniai, vėliau išvystė į forte. Gerai, skambi akordų technika, iš-

laikoma vienos ir kitos rankos laisvė, minkštas pirštų užgavimas, nei viena gaida nei motyvas nežūva.

Lietuvių kompozitorių grupei skirtas visas skyrius: V. Jakubėnas, G. Gudauskas, J. Kačinskas ir J. Gruodis praskambėjo kaip svetimi atėjūnai į milžinų tarpą, bet jie nė kiek čia nenubluko. Jų veidai tokie panašūs, nors jų mokyklos kiekvieno kitokios.

Po trumpos pertraukos Paganini — Liszt Etude II iš "Sešių didelių etudų". Čia pianistas parodė didelę techniką, bet emociją laikė vadžiose. Paganini, Liszt perdirbtas fortepijonui, turi savotišką charakterį: jis skamba lengvai, nors yra labai sunkus dalykas, reikalaujantis didelės technikos, ką Manigirdas ir parodė. Reicmaninov Etude Tableu, Opus 39 No. 2, Chopino Nocturnas Op. 62 no. 2 ir Brahmsio Variacijos pagal Paganini Op. 35 užbaigė didelį koncertą programos atžvilgiu. Tikrai progra-

Rašytojo Balio Sruogos (1896-1947) antkapio paminklas Rasų kapinėse, Vilniuje. Nuotr. P. Karpavičius

Žvelgiant lietuvių kalbos žodynan

JUOZAS TININIS

Nėra pasauly žmogaus, kuris žinotų visus savo gimtosios kalbos žodžius. Kiekvienas iš mūsų savo kasdienėje kalboje vartoja tik labai ribotą žodžių skaičių. Juo menčiau žmogus išsilavinęs, juo mažiau žodžių jis žino. Šiuo atžvilgiu kaimietis toli pralenkia rašytoją. Sakysime, yra apskaičiuota, kad Demostenas savo iki mūsų laikų išlikusiose kalbose vartojo 4972 žodžius, romėnų poetas Horacijus — 6084, Dantė savo "Dieviškoje komedijoje" — 5860, Tasso savo "Išvaduotoje Jeruzalėje" — 8474, Miltonas savo "Prarastame rojuje" — 8000, Šekspyras — 15.000. Tačiau čia išvardytų kūrėjų gimtosiose kalbose yra nepalyginamai daugiau žodžių. Pvz.: šių dienų bendrinėje anglų kalboje vartojama apie 100.000 žodžių, kurie sudaro tik dešimtą dalį viso anglosaksų turimo žodžių turto, surašyto žodynuose, vadinamuose Tresaurus (vok. Wortschatz).

Didysis lietuvių kalbos žodynas, kurio šiandien jau išleista Lietuvoj aštuoni tomai, apims apie trečdali milijono žodžių, kaip apskaičiuojama. Iš viso bus penkiolika, o gal net ir daugiau tomų. Mūsų kalbininkams ir rašytojams šis žodynas atvers duris į mūsų kalbos lobyną, iš kurio jie galės pasirinkti sau tinkamus žodžius. Ir kokių ten žodžių nėra! Bet vėčiau leisime kalbėti pavyzdžiams, kuriuose žodžiai išrašomi alfabetine tvarka: alsėika "dusulingas žmogus", aumuo "intelektas", bimba "nerangus žmogus", dōvis "dovana", ēškā "apetitas", gargsoti "be tikslo būti", gūogis "neprašytas svečias", gurgūtis "konkorėžis", imčius "kas noriai ima dovanas, kyšius", indėvė "nuodai", jvaikis "adoptuotas vaikas", kāiva "sidabrinė žuvėdra", kēkulas "gniužulas, kniauka", kas vis kniaukia, šykštuolis", krēgas "dusulingas žmogus", krūčas "sukčius", lēpē "vandens lėlė", liešā "didelis vidurių skausmas", magėti "labai patikti", našystā "mada", daromē "instinktas", ōvaldas "didelis išdykėlis", rūbulas "rutuliukas", rusnūs "margas, raštuotas", sapāila "kas kalba niekus", šėirys "našlys", terliūgas "nevykėlis", ūrbinti "daryti skyles", valiūkas "išdykėlis", vēčas "senas, vetušas", zaūnius "kas niekus tauškia", žēčara "žiezula, pikčiurna". Tai tik labai mažytė retesnių žodžių atranka iš mūsų kalbos lobyno.

Pianistas Manigirdas Motekaitis

ma buvo sunki, ji išryškino vaizdą pianisto, turinčio gražią techniką, švelnų užgavimą, gerą ritmą.

Klausytojams koncertas aplamai patiko. Visi skirstėsi namo geroje nuotaikoje, laukdami daugiau panašių koncertų ateityje. Pabaltijos draugijai garbė ir padėka už išvermingą darbą.

Elena Vasyliūnienė

NAUJUMAI STATYBOJE

Apskaičiuojama, kad 1971 m. s'atomi namai šeimoms bus 14 procentų mažesni. Tuo būdu norima sutaupyti ryšium su pakilusiomis statybų kainomis. Palyginus su 1970 m. statytais, šiomet nauji namai vidutiškai bus 1,000 dol. pigesni ir kainuos apie 23,000 dol. Daugelis žmonių linksta pirkti butus dideliuose namuose (kondominiumuose), kurie kainuoja apie 15,000 dol.

Laiškas redakcijai

Dėl kritikos ir netiesos

Š. m. balandžio mėn. 3 d. (Nr. 9) Draugo šeštadieniniame priede J. Kapočius tarp ko kito rašė, kad pirmajame angliškiosios lietuvių enciklopedijos Encyclopaedia Lituanica) tome nebūję jokio intereso daryti ko nors asmenų atranką samonininkams, o ypač "finansiniais suėmimais", kaip kad būvę š. m. rugsėjo 6 d. Draugo "Mūsų kalbos" skyriuje pasakyta. Ir toliau jis dar šiaip rašo: "Galiu žtikrinti, kad nentsiras nė vieto asmens, kuris palindytų, jog jo biografija enciklopedijon idėta dėl pinigų". Tuo galima tikėti. Bet minėtame "Mūsų kalbos" skyriuje pasakyta, kad pirmojo tomo redaktoriaus mšgino daryti asmenų atranką, tik tai jam nevisur vienodai pasisekė, nes "tam buvo įvairių priežasčių, viena iš kurių yra praktiniai finansiniai sumetimai; pvz. kai kuriuos asmenis buvo stengiamasi dėti, tikintis susilaukti daugiau prenumeratorių ar šiaip paramos, bet šiekios viltys labai mažai tepasitvirtino".

Šitokių ir panašių gandų buvo galima girdėti, bet jais nebuvo galima tuoju tikėti, neturint patikimesnių šaltinių. Ir štai, pasitaikius progai, pats redaktorius buvo paklaustas, kodėl į pirmąjį tomą yra pakliuvę eilinių asmenų (žurnalistų, kunigų ir kt.), kurie kokiais nors savo ypatingesnės vertės darbais visgi negali pasireikšti kitataučiams, ir į tą klausimą buvo atsakyta, kad iš pradžių tuo būdu būvę manoma daugiau pri-

traukti prenumeratorių, bet, deja, toks manymas nepasitvirtinęs. Daugiau prie to nebėra ko pridėti. O jei I. Sakalas iš to pasidarė savotišką tolimesnę išvadą, yra jau kitas dalykas.

P. S.

Tyrimai cigarečių įtakos moteris

Matydami, kaip po II Pasaulinio karo labai padidėjo rūkančių moterų skaičius, Kanados gydytojai dr. C. W. Woolf ir dr. J. T. Suero, abudu gyveną Toronte, pradėdė tyrimus tarp 300 moterų nuo 25 iki 54 m. amžiaus. Tyrimai parodė, kad su daugėjančiu cigarečių rūkymu didėja kosulys, auga oro trūkumo jausmas, pagausėja seilių liaukų veikimas. Rūkančių krūtinėje rasta daugiau nenormalumų, kaip tarp nerūkančių, bet nerasta žymes-

nio svorio skirtumo tarp rūkančių ir nerūkančių. Tyrimai parodė, kad moterys, kurios metė rūkyti, atsikratė ir tabako atneštų neigiamųjų. Tarp rūkančių pastebėtas dažnesnis kosulys; daugiau kaip pusė gausiai rūkančių turėjo chronišką kosulį. Apie trečdalis gausiai rūkančių turėjo chronišką bronchitą. Tarp rūkančių po mankštos gausiau atsiranda švokštimas alsuojant ir oro trūkumo jausmas; tarp jų gausiau sausė slogos ir slogų padariniai buvo sunkiau jaučiami krūtinėje. Gydytojai mano, kad dažnesnės kvėpavimo takų infekcijos tarp rūkančių buvo rastos dėl to, kad rūkymas neigiamai veikia organizmo gynybą nuo ligų.

DDT gali pakenkti motinoms

Washingtono universiteto profesoriai dr. W. Leroy Heinrichs ir dr. Ronald J. Gellert viename mokslo seminare pranešė, jog darytieji bandymai ir tyrimai su pelėmis duoda pagrindo manyti, kad į motinos organizmą patekdamas DDT neigiamai paveikia ir kūdikų susilaukimą.

ŠIA VASARĄ APLANKYKITE GIMINES LIETUVOJE

Jei manote šią vasarą aplankyti savo gimines Lietuvoje, jums bus įdomu žinoti, kad Gordon Travel Service, Prudential Plaza, Chicagoje, ruošia tris grupinės ekskursijas, išvykstančias šiomis datomis: liepos 6 d., liepos 29 d. ir rugpjūčio 17 d. Į programą įeina viso vienuolika dienų Lietuvoje — aštuoniolika dienų Vilniuje ir trys dienos Druskininkuose. Viešint Vilniuje, viena pilnos dienos ekskursija bus į Kauną ir Trakus. Gordon kelionių biuras jau

daugelį metų ruošia ekskursijas, tikslu aplankyti šeimas Lietuvoje. Lietuviai labai gerai atsiliepi apie jų pirmos klasės patarnavimą bei praeinamas kainas. Kelionių maršrū'o ir kainų smulkias informacijas gausite, tik paskambinę Mr. William Bradt, 644-3003, ir pasakę jam datą, kada norite ekskursijoje dalyvauti; arba atvykę į Gordon Travel biurą Prudential Plaza (į "arcade"), Chicagoje. Atdara pirmą. iki penktą sk.

INTERTRADE EXPRESS CORP. Pirmiausiai Jums pranešė, dabar jūsų giminės tai patvirtins. Užsakykite tik SPECIALIUS RUBLIŲ PAŽYMEJIMUS SIŪSTI Į LIETUVĄ.

Specialūs Rubliai yra verti keturis kartus daugiau nei reguliarūs rubliai.

Jūsų giminės gali įsigyti, ką jie tik nori, už dalį reguliarios kainos, tai yra už vieną ketvirtadalį reguliarios kainos arba net ir mažiau. Kai kurių daiktų kainos yra tokios žemos, kad vertė yra 10 rublių už kiekvieną dolerį. Rašykite mums arba skambinkite ir mes jums prisiųsime VISAI NEMOKAMAI mūsų naują iliustruotą katalogą. Jūs tada įsitikinsite, kad SPECIALIUS RUBLIŲ PAŽYMEJIMAI yra geriausia dovana. Pristatoma į namus 3-4 savaitių laike.

Kaina \$2.13 už vieną Specialų Rublį.

VISISKAI JOKIŲ KITŲ PIRMOKĖJIMŲ. Gaiite siųsti bet kokią sumą. PILNAI GARANTUOTA

Užsakykite Dabar. Užsakykite Tik Per

INTERTRADE EXPRESS CORP. 125 East 23rd Street Penktas aukštas New York, N. Y. 10010 Tel. — 982-1530

Labai svarbu! AUTOMOBILIAI Tik trumpam laikui

MOSKVITCH 408IE \$2,875.00 MOSKVITCH 412IE \$2,995.00 ZAPOROZHETS ZAZ 996 \$1,895.00

Jų yra labai ribotas skaičius — dėlto, NELAUKITE UŽSAKYKITE DABAR.

Mes specialiai imame užsakytus kooperatyviniams butams.

Reikalaukite mūsų nemokamo katalogo.

1971 PLYMOUTH-CRICKET \$1915.00

MOSŲ SPECIALYBĖ PLYMOUTH-CHRYSLER STATION WAGON

"Važiokite su savo vasarnamiu"

BALZEKAS MOTORS

PLYMOUTH — FURY — VALLANT — G T X ROADRUNNER — BARRACUDA — DUSTER

4030 Archer Avenue Tel. — VI 7-1515

Duodame paskolas namų pirkimui bei statymui

Saint Anthony's Savings

1447 South 49th Court / Cicero, Illinois 60650 / Phone 656-6330

Darbo Valandos — Kasdien, nuo 9:00 iki 5:00; Pirmadienis, nuo 9:00 iki 8:00; Šeštadienis, nuo 9:00 iki 1:00; Trečiadienis, uždaryta.

NAUJI LEIDINIAI

• **Karys Bradūnas, DONE LAICIO KAPAS.** Eilėraščių leidimo Mykolas Morikinas 1970 m. Chicagoje. Grafiška: Vytauto O. Virkau. Spaudė Morkūno spausuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Tiražas 1,000 egz. Leidinys didelio formato, įrašas į drobės viršelius, 94 psl., kaina 5 dol., gaudamas ir "Drauge". Už "Done-laičio kapą" Kaziui Bradūnui paskirta Lietuvos rašytojų draugijos 1970 metų 1,000 dolerių premija, kurios mectenas yra Lietuvos fondas.

• **LIETUVIŲ DIENOS, 1971 m. kovo mėn. Nr. 3.** Žurnalo vyriausiasis redaktorius: Bernardas Brazdžionis, literatūros redaktorius — Juozas Tinišis, foto redaktorius — Daumantas Cibas, anglų k. redaktorius — Milton Stark ir Alfonsas Miukas. Leidėjas — Antanas F. Skirius. Administratorius — Juozas Andrius. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif. 90029. Metinė prenumerata 8 dol.

Žurnalo numerio viršelis ši kartą akcentuoja JAV Lietuvių Bendruomenę — nuotraukoje matome JAV Lietuvių Bendruomenės Centro valdybos pirmininką Vytautą Volertą ir JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos pirmininką Vytautą Kamanatą. Žurnalo viduje taip pat nemažai puslapių skirta Bendruomenei. Vedamuoju eina dešimties aktualumo straipsniai apie kultūrinį bendradarbiavimą. Literatūrinei duoklei priskirtina Vytauto Volerto premijuoto romano ištrauka ir puslapis naujų Prano Visvydo eilėraščių. Dviem iliustruotais puslapiais pagerbtas Hamiltono "Gyvatas", recenzuojama nauja prof. Prano Skardžiaus knyga "Anks tyvesnė ir dabartinė Lietuvių bendrinės kalbos vartoseną" ir kt.

• **SKAUTŲ AIDAS, 1971 m. kovo mėn. Nr. 3.** Oficialus Lietuvos skautų sąjungos organas. Leidžia LSS Tarybos Pirmia. Vyr. redaktorius — J. Toliušis, 7418 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636. Administratorius — A. Orentas, 6840 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata 5 dol. Gausiomis iliustracijomis išpuoštas puslapiuos rašoma prieš svetimus žodžius mūsų kalboje, apie šilumą dvelkiantį kovą, apie pirmąją pagalbą paukščiams, su skausmu minimas prieš metus miręs skautininkas Steponas Kairys, atkreipiamas dėmesys į jūrų skautiją ir kt.

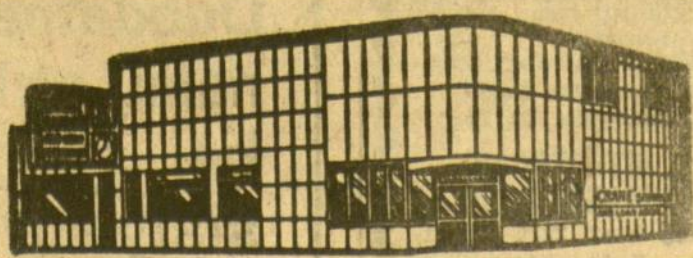
• **EGLUTE, 1971 m. balandžio mėn. Nr. 4.** Lietuviškasis vaikų laikraštėlis. Redaguoja ir administruoja Putnamo seselės. Metinė prenumerata 5 dol. Adresas: Eglutė — Immaculate Conception Con., Putnam, Conn. 06260. Laikraštėlis spausdinamas keliomis spalvomis, daug eilėraščių, pasakų, aprašymų rankdarbių, galvosūkių.

• **Filatelistų draugijos "Lietuva" BIULETENIS, 1971 m. kovo - balandžio mėn. Nr. 4.** Redaguoja ir spaudos darbus atlieka Eugenijus Petrauskas, 7742 S. Troy St., Chicago, Ill. 60652. Metinė prenumerata 5 dol. Pirmojo puslapio nuotrauka pagerbiama daugelio nepriklausomos Lietuvos pašto ženklų autorius dail. Adomas Varnas. Biuletinio puslapiuos ši kartą ypač daug nuotraukų iš XIV LITHPEX perodos. Kaip tokios specialios rūšies leidinys, "Biuletėnis" yra puikiai tvarkomas ir redaguojamas, filatelistams jis tiesiog visokių žinių aukso aruodas.

• **THE MARIAN, April, 1971.** Marijonų leidžiamas anglų kalba iliustruotas religinės kultūros žurnalas, leidžiamas penkis kartus metuose. Kaina 2 dol. Adr.: 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Įžanginiame Audrey Carl išryškina moderniojo žmogaus vykdomą Kris'aus žodymą ir atkreipia dėmesį į krikščionybės pagrindus. Laikraštiniškas A. Haines informuoja apie velykinius papročius Vokietijoje. Amerikietė bendradarė aprašo staliaus darbus savo bendruomenėje atliekančias vienuoles. Kun. J. Prunskis duoda pasikalbėjimą su Castro seserimi Juanita. Išryškindamas Kristaus kančią, R. Hayslip rašo apie Kris'aus pergalės vainiką. Bendradarė iš Las Vegas L. Deni drauge su izraelitų dvasininku J. Kohnz atitaiso klaidingus aiškinimus šventraščio posakio "Akis už akį", pažymėdami, kad tokia bausmė buvo skiriama tik už nužudymą. Dedamas vieno kunigo (be pavardės) pasisakymas apie daugelį kartų duotą kraują ligoninėse. Plačiai aprašoma berniukų stovykla, kasmet marijonų ruošiamą netoli Chicago.

Duodamas poetės, konvertitės V. Mooth eilėraštis apie Mariją po kryžiumi. Plačiau aprašomos J. Matulio beatifikacijos tribunolo sesijos Chicagoje. Pa's žurnalo redaktorius kun. A. Miciūnas, MIC, informuoja svarbesnes marijonų naujienas ir apie "Marian" žurnalo reikalmą. Ch. Jakubowski rašo apie veteranų socialinę apdraudą. Kun. J. Prunskis duoda naujausių anglų kalba knygų aptarimą. Pagaliau duodama katalikų gyvenimo apžvalga. Žurnalas gausiai iliustruotas ir daro gerą įspūdį.

• **Vilniuje išleistas naujas neperiodinio leidinio "MUZIEJAI IR PAMINKLAI" sąsiuvinis.**

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

5 1/4 % **INSURED** **5 %**

Mokamas už Vieną Metų Certificate sąskaitas Minimum \$5,000.00

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. ... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiadienį uždaryta

Dailininkas Vytautas Ignas (kairėje) ir kun. Algimantas Kezy, SJ, pastarojo nuotraukų parodoje New Yorke. Nuotr. V. Maželis

Turūnį plačiai pagerbtas P. Galunė, daug vietos skirta liaudies menui ir buičiai. Be to, nemaža medžiagos apie restauraciją, archeologiją, užsienio muziejų veiklą ir kt.

• **Lietuvoje pasirodė Vytauto Sirijos Girės apsakymų ir apysakų rinkinys "SUSITIKIMAS SU BRUNHILDA."** Autorius liečia nacių okupacijos laikmetį, be to, pasakoja apie šių dienų lietuvių medikų bei jūrvių gyvenimą.

• **Vengrijos leidykla "Europa" numato išleisti Juozo Grūso apsakymų rinkinį vengrų kalba.** Į ją įeis apsakymai iš knygų "Sunki ranka" ir "Rūstybės šviesa". Anksčiau minėta leidykla buvo išleidusi to paties Grūso apsakymą "Anupras nukrito iš dangaus", A. Bieliausko "Kau no romaną" ir kitus lietuvių rašytojų kūrinius.

• **Lietuvoje išleistas trečiasis britų rašytojo Graham Greene romanas — "KOMEDIANTAI".** Vertė Juozas Subatavičius. Knygos tiražas — 25,000 egz. Anksčiau okup. Lietuvoje buvo išleisti Greene romanai: "Tykusis amerikietis" ir "Neišdildoma žymė".

• **Vilniuje išleista rašyt. Juozo Paukštelio knyga "APYNIŲ KVEPIŲ"** — tiražas 15,000 egz. Sudėti apsakymai nuo pačių pirmųjų rašytų 1922 m.

• **Vilniuje išleistas, ketvirtojo leidimo, Jovos Simonaitytės romanas "VILIUS KARALIUS"**. Jo tiražas siekia 30,000 egz. (ELTA)

Maskvoje mirė Nobelio laureatas

Igor Tamm, laimėtojas Nobelio premijos už fiziką, mirė Maskvoje, sulaukęs 75 m. amžiaus. Jis buvo Sovietų vandeninės bombos tėvas ir protestuotojas prieš stalinizmą. Tai buvo didelis mokslininkas, bet "Izviestijos" jo mirčiai paminėti teskyrė tik poros inčų žinėlę. Velionis buvo specialistas kvantų mechanikoje ir atominės energijos teorijoje. Yra padaręs nemažai naujų atradimų.

McCarthy dėstys poeziją

Buvęs senatorius Eugene J. McCarthy, kuris savo laikų nesėkmingai kandidavo nominacijose į JAV prezidentus (demokratų konvencijoje), nuo rudens, kaip vizituojantis profesorius, Maryland universitete dėstys poeziją. Jis yra parašęs dvi poezijos knygas. Dabar jis savo klasėje turės apie 200 studentų ir ves mažą poezijos seminarą jau universitetą baigusiems, mokslo laipsnio siekiantiems studentams. Savo laikų JAV jaunimas jam rodė daug pritarimo.

LEMAN'S ACADEMY

Resident for Boys — grades 5-8. Conducted by Brothers of Holy Cross. Small classes. Supervised study. Christian environment. Self — reliance, self — discipline. Counseling. Sports. New gym. air conditioned classroom building. Semi-private rooms. 650 acre campus 70 miles from Chicago. Write Director of Admissions, Box A. Rolling Prairie, Indiana 46371. Phone (219) 778-2521.

NAMŲ TAISYMO DARBAI

Staliaus, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuviai — labai prieinama kaina.

SKAMBINTI RE 7-9615

WAGNER & SONS

Typewriters — Adding Machines — Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

MARQUETTE PHOTO SUPPLY IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatų bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai! Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PROspect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIRginia 7-7258 - 59

DIXIE GOVERNOR RESTORANAS IR LOUNGE

175' h ir Dixie Highway, East Hazelcrest, Ill.
(Iš Chicago važiuoti Western Avenue iki 175th Street)
Restoranas atdaras nuo 6:30 iki 10 val. vak.
Lounge atdara iki 3 val. ryto kasdien
Išnuomosiamos 5 salės, iki 350 vietų, parengimams, vestuvėms ir kt.

Skambinkite 798-7770 arba 798-7000

Ceslovas ir Elzbieta Sakevičiai, Savininkai

rimo. Universiteto angliškųjų studijų vedėjas dr. Freedman pareiškė, kad McCarthy buvo kviečiamas dėstyti politinius mokslus, bet jis atsisakė.

• **Vilniaus dramos teatras** tebestato Arthur Miller veiklą "Kaina" (The Price). Maskvoje jis statyti uždraustas.

• **Komunistų suvažiavimo** Maskvoje metu, Kremliaus rūmuose, buvo parodyti ir Lieuvoje išleisti leidiniai. Jie... daugiausia lietė Leniną, nors buvo ir kitų knygų, jų tarpe ir Maiorinio, Sruogos ir kt. raštai.

19 IR 20 SIMTMEČIO MENAS
Plačią praeito ir dabartinio šimtmečio meno apžvalgą duoda George Heard Hamill' on savo knygoje "19th and 20th Century Art" (išleido Abrams, kaina 18.50 dol.).

APIE DIDŽIASIAS OPERAS

Gausių informacijų apie didžiasias pasaulio operas galima rasti veikalė: "More Stories of the Great Operas." Knygos autorius Mil on Cross, išleido Doubleday, 760 psl., kaina 6.95 dol.

THE CHRISTIAN BROTHERS AT CAMP LA SALLE
13 RELIGIOUS TEACHERS OFFER
FOR YOUNG MEN IN 7th, 8th AND 9th GRADES
FROM JUNE 27th—AUGUST 6th
A FULL SIX WEEK PROGRAM OF CLASSWORK, READING, AND GUIDANCE. ALL TEAM SPORTS, GOLF, TENNIS, SWIMMING, RED CROSS, FISHING, ARCHERY, PRIVATE LAKE, CLOSE TO CHICAGO (45 MILES)
WRITE: BRO. JOHN MORIARTY, F.S.C., LA SALLE MANOR, PLANO, ILLINOIS 60545 (312) 552-3224

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visus mūsų apylinkės. Dėkojame jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtume būti jums naudingi ir ateityje. Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogars, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4949 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60630
PHONE: 284-4028

5%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

6%

2 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

foto V. MAŽELIS
* Vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
* Portretūra
* Meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Telef. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

DENGIAME STOGUS
ALUMINIJAUS RYNOS (Gutters) vandens nubėgimui. Nerūdija ir nereikia dažyti.
T V O R O S: įvairiausio aluminijaus, plastikos, plieno, įvairių spalvų.
S T O G E L I A I
DURYS - LANGAI: įvairių spalvų ir kainų.
Naujausi žemieniai balto emalio ir "stainless steel" langai.
Apskalame aluminijum medines namo dalis.
KOSTAS BUTKUS
Telef. — PROspect 8-2781

DVIDEŠIMT PIRMASIS "DRAUGO" ROMANO KONKURSAS

1. Dienraštis "Draugas" skelbia dailiosios prozos: romano, apysakos dvidešimt pirmąjį konkursą. Rankraščius įteikti paskutinė data yra 1971 m. lapkričio 1 d.
2. Geriausiojo kūrinio autoriui skiriama 1,000 dolerių premija.
3. Kūrinio siužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaninio formato puslapių.
4. Kūrinįsių siųsti šiuo adresu: Dailiosios prozos konkurso komisijai, Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.
5. Sprendimo bešališkumui laiduoti autoriai turi pasirašyti slapvardžiu, o atskirame uždame vokie pažymėti savo tikrąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pasirinktąjį slapvardį. Teisėjų komisijai išrinkus premijuotiną kūrinį, atidaromas tik laimėjusio autoriaus vokas.
6. Tūkstančio dolerių premija gavęs autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos teisę perleidžia "Draugui", įskaitant teisę spausdinti dienraštyje ir išleisti atskiru leidiniu arba tik išleisti atskiru leidiniu. Nelaimei autoriai spausdinimo sąlygas nuspręsus abipusiu susitarimu.

• **Okup. Lietuvoje** paminėta Lietuvos Mokslų akademijos 30 metų veiklos sukaktis — Akademija įsteigta 1941 m. sausio 16 d. Šios įstaigos vadovo pareigas einas, jau 25 metai, prof. dr. Juozas Mačulis "Tiesos" bendradarbei (nr. 13) aiškino, kad 1971 metais Lietuvoje esama apie 8,500 mokslininkų, iš jų reikia paminėti 200 mokslo daktarų ir arti 3,000 mokslų kandidatų.

Akademija, Maskvos vyriausybės paskatinta, 1964 metais nusistatė atitinkamas mokslinių tyrimų kryptis. Atsiskyrus nuo Akademijos žemės ūkio ir miškininkystės, sustiprėjo tikslinių mokslų kryptys, ypač matematikos bei fizikos. Dabar nurodoma ir tokias Akademijos mokslinių tyrimų kryptis: tikimybių teoriją ir matematinę statistiką, kibernetikos matematines problemas ir techninę kibernetiką, teorinę atomų ir molekulių spektroskopiją, puslaidininkių fiziką, aukštų temperatūrų šiluminę fiziką, mašalų elektroninio išskyrimo teoriją ir metodų iš anksto nustatytų sąvybių dangoms gauti kūrimą, biologinius augalininkystės ir gyvulininkystės produktų vymo kėlimo pagrindus, respublikos gamybinės jėgos, lietuvių tautos istoriją, kalbą ir literatūrą.

Kaip matyti, Akademijai pavesta uždaviniai, kuriais siekiama, iš dalies, ne tiek tirti mokslą, bet siekti kelti krašto ūkį (gyvulininkystė...). Būdinga, kad lietuvių tautos istorijai, kalbai ir literatūrai sąrašė skiriama paskutinė vieta...

J. Mačulis pažymėjo, kad šiuo metu Lietuvoje yra 79 mokslo įstaigos, iš jų — 13 aukštųjų mokyklų, 32 mokslinio tyrimo institutai ir kt. (ELTA)

• **Okup. Lietuvoje** paskelbta muziejų lankytojų statistika. "Tiesoje" pažymėta, kad 1970 metais Lietuvos muziejus aplankė 3 mil. 25 tūkst. 937 žmonės. Labiausiai lankytas Dailės muziejus (695,000 lankytojų), toliau seka — Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejus (459,7 tūkst.), Vilniaus Istorijos-etnografijos muziejus (435,000),

Kijeje ir Azijoje — Burmoje, Ceilone, Kambodijoje ir Tailande. (ELTA)

• **Vilniaus dramos teatre** š. m. kovo 21 d. įvyko pėto Just. Marcinkevičiaus dramos veikalo "Katedra" premjera. Prieš tai Vilniaus ir Klaipėdos dramos teatrai su nepaprasta sėkme statė to paties Marcinkevičiaus "Mindaugą". Naująją dramą taip pat režisavo Henrikas Vancėvičius.

"Katedroj" vaizduojama 18 amž. pabaiga, archieko Lauryno Stokos - Gucevičiaus ir vyskupo Masalskio konfliktas, Vilniaus katedros gimimas. Šioje, 10 giesmių dramoje vaidina: Lauryną — A. Rosenas ir V. Tomkus, Masalskį — L. Noreika ir A. Chadaravičius.

(Elta)

• **Lietuvių tautosakos rinkimas ir saugojimas** — svarbus darbas. Tai rūpi visiems lietuviams ir jie, bent Vilniuje, įžiūri nemažų spragų, kliūčių reikiamai rūpintis tautosaka. "Literatūros ir Meno" savaitraštyje, vasario mėn. (nr. 7), Alė Počulpaite pripažįsta, kad Vilniuje, Lietuvių kalbos ir literatūros institute, saugoma apie 70,000 tautosakos vienetų, kasmet užrašoma 10—12 tūkstančių vienetų.

Tačiau... tautosakos rinkimo sektoriuje, institute, dirba vos apie 10 žmonių, gi tautosakos rinkimo planas sudarytas net 25 me'ams. Kas tą darbą paskubins? — klausia autorė ir randa kokių, organizacinių nesklendimų.

Lieka viena pagunda — tautosakos rinkimu Lietuvoje rūpinasi ne tik įstaigos, bet ir studentija, mokiniai, krašto tyrininkai, pavieniai entuziastai.

Kai kurie šių entuziastų kone išlūsus metus su kelionmašiu ir magnetofonu eina per kaimus, kiti užrašo savo kaimynų ar pažįstamų dainas ir kt. Tautosaka besidomintiems žinomos kai kurių rinkėjų pavardės, kaip J. Dovydaičio, J. Aidulio, užrašiusių kelias dešimtis tūkstančių tautosakos vienetų. Apie 1000 dainų yra surinkę V. Birbilas, atstrandai ir daugiau tautosakos entuziastų. (ELTA)

• **Lietuvos styginis kvartetas** vasario mėn. vieną savaitę koncertavo Vengrijoje, Džor ir Sopron miestuose. Šalia Brahmo ir Haydno kvartetų, lietuviai supažindino vengrus su J. Juzefino Trečiuoju kvartetu.

• **Dainininkas V. Noreika** vasario mėn. antrojoje pusėje dainavo Rytų Vokietijos Berlyno ir kitų miestų operų teatruose, su žmona pasirodė solo koncertuose ir Berlyno televizijoje. Būdinga, kad Noreikos ir netolimą Vokietiją vyko ne tiesiu keliu, bet... per Maskvą.

ATLEIDINEJO MOKYTOJUS

Trūkstant lėšų, daugely vietų imama atleidinėti mokytojus. Iš dviejų milijonų mokytojų JAV-se jau net apie 10,000 atleista nuo sausio 1 d.

Kamerinis ukrainiečių — Kubanės kazokų ansamblis koncertuoja

M. Šileikis

Paveikslas išstatytas Ford City Lietuvių festivaly, Chicagoje.

Modernus kunigas

Nauji laikai atneša naujus reikalavimus ir kunigijai. Ši klausima ryžtingai svarsto Andrew M. Greely savo naujame veikale "New Horizons for the Priesthood" (išleido Sheed and Ward, New Yorke. 1970 m. 148 p. \$4.50). Autorius pasirošęs šios rūšies klausimus gyldenti. Jis yra išėjęs filosofijos ir teologijos studijas Mundelein seminarijoje ir paskiau gavęs doktoratą iš sociologijos Chicagos universitete. Kaip gabų žmogų, universitetas paskvietė studijinėm talkon ir dabar kun. Greely yra direktorius aukštųjų studijų Chicagos universiteto viešosios nuomonės tyrimų centre. Taigi pas jį suplaukia daug medžiagos.

Savo veikale, neatmesdamas, kas buvo gero konservatyvioje pažiūroje i kunigus, jis įveda daug moderniosios sociologijos padiktuotų reikalavimų. Anot jo, kunigo pareiga padaryti Dievą akivaizdžiu pasaulyje ir čia kunigas turi būti ne tik pamaldus piligrimas, bet uolus vadas, gyvas žvalgas, tyrėjas neišryškintų dalykų, kad būtų geras vadovas ateitin. Anot J. Pr.

autorius, gyvename pavojingais laikais. Žmonija arba bus transformuota arba sužlugus.

Autorius nepropaguoja susenuosio sauso asketizmo (paties asketizmo neniekindamas) tiesų, bet skiria daug medžiagos, ugdančios kunigo asmenybę, entuziazmą, linksnumą. Jis supranta, kad kunigas pasilieka su žmogiškais jausmais, jų nesiekia užgesinti, net pripažindamas, kad kunigui savo veikloje kartais tenka nebijoti nei rizikos, nes visiškai saugumas rįšasi su bergždumu atsargiame neveiklume. Tačiau ta rizika turi būti apskaičiuota, nežaidžianti kito žmogaus laime, išplaukianti iš sveikos doktrinos dėsnių.

Ypač jis pabrėžia reikalą, kad aukštesnės pareigos būtų parengiami tinkami dvasininkai. Jis pažymi, kad praėjo laikai, kada buvo galima pridengti dvasinių pareigūnų inkompetenciją, kada buvo paklusniai toleruojama dvasios vadovo menkystė. Jis turi būti draugiškas, linksmas, tolerantiškas, suprantantis žmogų ir uotyrėjais neišryškintų dalykų, kad būtų geras vadovas ateitin. Anot J. Pr.

Ukrainiečių meninis ansamblis

Ukrainiečiai prie Harvardo universiteto turi Ukrainiečių studijų centrą. Tam reikalui finansuoti nuo balandio 1 d. po įvairius miestus važinėja ukrainiečių meninis ansamblis su spektakliais. Jį sudaro trys Kubanės kazokai ir trys ukrainietės moterys, atliekanti ukrainietiškus tautinius šokius ir išpildydami ukrainiečių dainas, sudarydami dainuotojų trio ir sekstetą. Drauge su jais keliauja prof.

T. Komar su grupe muzikų, kurie ukrainiečių sekstetui sudaro muzikinę palaidą. Į tą ansamblį yra įsijungusi ir Buenos Aires, Col'no teatro solistė ukrainietė Alicia Andreadis, mezzo - sopranas. Taip pat į tą meninį vienetą įeina ir balerina Roma Pryma - Bohačevsky, interpretuodama ukrainiečių muzikos melodijas ir jų tautosakos kūrinius. Akompaniatorė — prof. Maria Cisyk.

Ukrainiečių — Kubanės kazokų grupė jau atlankė 21 kraštą, o šis aukščiausias minetas platus ansamblis pradeda savo gastroles nuo JAV-bių ir čia aplankys 15 didžiųjų miestų. Chicagoje jie bus bal. 25 d. 8 v. vak., Orchestra Hall.

Mes, lietuviai, turėtume susidomėti šia ukrainiečių iniciatyva, ir pasvarstyti, ar negalėtų būti sudarytas toks skrajojančis po įvairius kraštus lietuvių ansamblis. (J. p.)

Britų statistika apie rūkorus

Britų gydytojai nustatė, kad nerūkantieji, kurie jau pasiekė 65 m. amžiaus, gyvena trejus metus ilgiau, negu rūkantieji jų bendraamžiai. Šią informaciją paskelbė "New York Times" savo sausio 27 d. laidoj.

KOSCIUSKOS PREMIJA

Kosciuškos fundacija už pasižymėjimą lenkų - amerikiečių kultūrinėje srityje šiemet suteikė premiją Minneapolio muzikos direktoriui St. Skrowaczewskui ir rašytojai Marijai Kuncewicz.

DEMEŠTO!

Apsaugokite savo namus nuo plėšikų! Įtaisykite "dead bolt" užraktus durims dabar. Greitas, patikimas patarnavimas. Kreiptis į Westlawn Locksmiths — 767-0303 8520 S. Pulaski Rd., Chicago.

TYPEWRITERS

Sales, Service, Rentals, Repairs ALL BRANDS — including OLYMPIA and HERMES Typewriters — Adders A & H BUSINESS MACHINE 3530 W. 63rd St. Tel. 925-8875

PETE'S AUTO REPAIR

Taisau MOTORUS, STABDŽIUS, Transmisijas, Starterius, Alternatorius, Motor tune-up. Ir kitus patarnavimus. PETRAS PIŠNYS, sav. 6211 - 15 South Damen Avenue — TEL. 737 - 3988.

Mirė Broadway'jaus režisierius

Vienas iš sėkmingiausių Broadway'jaus režisorių — Leland Hayward, 68 m. amžiaus, buvo palaidotas kovo 22 d. Tarp jo pastatymų buvo: "South Pacific", "Anne of a Thousand Days", "The Sound of Music" ir kt. Jis padėjo daugeliui scenarijų autorių ir aktorų pasiekti scenos laimėjimus.

MIRE PULITZER PREMIJOS LAIMETOJAS

Sulaukęs 83 m. amžiaus, Beauford, S.C., Kanadoje, mirė Paul Scott Mowrer, buvęs "The Chicago Daily News" redaktorius. Jis buvo pirmas užsienio korespondentas, laimėjęs Pulitzer

premią už žurnalizmą. Velionis yra autorius 14-ks prozos ir poezijos knygų. Jis, teturėdamas 22 m. amžiaus, jau buvo išsiųstas korespondentu į Paryžių.

FRANK ZAPOLIS 4208 W. 85th Street Chicago, Illinois 60631 Tel. GA 4-8941 ir GR 6-4339

GELES restorėnas, banketas, laidotuvių ir kitokių programų GUZAS KU Beverly Hills Geilnveia 444 W. 63rd Street Chicago, Illinois TEL. PR 8-0833 - PR 8-0834

BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HOME LOANS

SAVINGS INSURED

Serving the Lithuanian Community 57 years with personal attention.

4071 Archer Ave. (West of California Ave.) Chicago, Illinois 60632 Tel. LA 3-8248

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID Laidotuvių Direktoriai

Trys Moderniškos Koplyčios 4330 South California Avenue Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852 4605-07 South Hermitage Avenue Telefonas — YAds 7-1741-2

MAZEIKA & EVANS FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS Parking Facilities

6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME — TEVAS IR SŪNUS —

THRE MODERNIOS KOPLYČIOS: 2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6 1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŲ 2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672

2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218 PETRAS BIELIONAS 1848 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

ANTANAS M. PHILLIPS 3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS 3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN 3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139

VASAITIS — BUTKUS 1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNŲ 649 East 162nd Street, South Holland 10821 South Michigan Avenue, Chicago TEL. — CO 4-2228

REDAGUOJA JURATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKLEY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

KANTRYBĖ, LAIKAS IR SAVIGARBA

Pirmiausia susiduriame su apsisprendimo klausimu. Turime apsispręsti: ar pasileikame lietuviams, ar išiname iš savo tautos ir įsijungiam į aplinkos masę, kad ir bespalvę, bet daugumą turinčią. Išėjusių vargu ar daug žalime susigražinti. Bet pasileikantiesiems verta svarstyti ir mąstyti apsisprendimo reikšmę ir kaip tą apsisprendimą padaryti naudingą lietuviškai bendruomenei.

Tauta nenuperkama, nesukuriama, bet savaime veikianti į atskirą žmogų. Užtat, apsisprendus pasilikti savo tautoje, gyvenant kitame krašte, kartu reikia apsispręsti ir savo, kaip asmens, naudingumo klausimą.

Sprendžiant naudingumo klausimą, mūsųose dažnai iškyla tokių reikšnių: vyresnieji nesupranta jaunimo, bet ir jaunimas vyresniųjų. Tai veiklos metodai ir priemonės pasene, tai neišskis tikslai ir panašiai.

Šiuos klausimus sprendžiant, pirmiausia reikia užsidėti kantrybės šarvus. Šiandieninis vyresniųjų nesupratus ar jų nepritiriamas jaunimo veiklai rytoj gali virsti supratimu ir pritarimu. Veiklos priemonės ir metodai šiandien mums nesuprantami, rytoj bus aiškūs, suprantami ir net savi. Todėl, užuot numoti ranka ir teigti, kad su vyresniais sunku susikalbėti ir susitarti, jaunieji turėkime kantrybės išsiaiškinimui ir susipratimui, o galime prisipažinti, kad kantrybės dažnai stokojame.

Antra, dažnai teigiame, ypač mokslus baigusieji, kad prisidėti prie tautinės veiklos sunku dėl laiko stokos. Profesiniai ir šeimyniniai įsipareigojimai užima visą laisvalaikį. Priklausymas lietuviškai organizacijai, joje, bent susirinkimų lankymu reikštis, atrodo, kad reikalauja iš mūsų didelio pasiaukojimo ir nepaprastai daug laiko. Bendruomenės susirinkimai laikomi nereikšmingais ir laiką gaišinantys.

Teisinimasis ir vengimas lietuviškos veiklos dėl laiko stokos neturi rimto pamato. Gal geriau čia teisintis ne laiko stoka, bet nenorą, nesakyčiau tingėjimu, o tik nepilnu įsijautimu į lietuviškąją reiklą. Turėdami platų ir nuosirdų įsijungimą bei supratimą, rasime ir laiko.

Tautinė veikla ugdo tautinę savigarbą. Apsisprendusiems savo tautoje pasilikti, tautinės savigarbos klausimas labai svarbus. O tautinė savigarbą surišta su daugybe tautinių apraškų ir įsipareigojimų bent kiek pakrūtėti.

Gyvendami kitų tautų žmonių tarpe, galime būti įdomūs ir patrauklūs tik savo tautinių pasireiškimo, bet ne išnykimo aplinkos masėje.

Tokie dalykai kaip harmonizuotos liaudies dainos, kanklės, rageliai ir kiti instrumentai netu-

rėtų būti kiekviena proga užslopinti gitarų ar būdų.

Nenustebinsime šio krašto gyventojų itališkai išdainuotomis operos arijomis, bet nustebinsime ir būsimieji įdomūs savos dainos skambumu, muzikos instrumento retumu, tautinio rūbo gražumu ir savo kalbos skambumu. O tam išlaikyti reikia išsiugdyti tautinę savigarbą ir suvokti, kas yra sava, brangu ir miela, kas perduodama iš širdies, visa tai pataliko ir į kitą širdį ir kitos širdies melai priimami.

Juratė Jasaitytė

Studentė pasišventė gelbėti kitus

Viena 18 m. amžiaus Iowos valstijos mergaitė, pamačiusi, kaip narkotikai baisiai žaloja jos drauges, savą noru įsijungė kriminalinių investigacijų biuro tarnyboje, kad savo jėgas pašvestų kovai prieš narkotikus ir jų daromą žalą. Jai pavyko surinkti informaciją, kurios padėjo areštui ir jau per 200 narkotikus pletinančių pelnagaudžių.

PAŽVELKIME Į LIETUVOS JAUNIMĄ

Artėjant Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresui, reikia pažvelgti ir į tą lietuvišką jaunimą, kuris negalės dalyvauti šiame kongrese. Tai yra, į tą jaunimą, kuris dabar gyvena okupuotoj Lietuvoje.

Iš įvairių šaltinių man susidarė įspūdis, kad dabartinis Lietuvos jaunimas gyvena nutolimo (alienation) ženkle. Tas nutolimas aiškiai matyti sovietų ideologijos atžvilgiu. Lietuvos jaunimas gyvendamas dvigubos laisvės (politinės ir dvasinės) praradimo šešėlyje, mato marksistinės santvarkos beprasmiškumą.

Ideologinis nutolimas labiausia jaučiamas jaunimo santykiuose su komjaunimu. Komjaunimo organizacija yra didysis aparatas, kuriuo sovietai seka ir indoktrinuoja jos narius. Jaunimui šis

“aparatas” atstovauja komunistinei sistemai su visom savo blogybėmis. George Sherman, praleidęs keletus metus Sovietų Sąjungoje, šitaip apibūdina komjaunimo nepaprastą vaidmenį: “Šita (komjaunimo) galia leidžia organizacijai kištis į pačius asmeniškausius jaunimo reikalus; Komjaunimo vadai išreikalauja iš narių išpažintis, baudžia ir prižiūri juos, kad joks komjaunuolis neperžengtų “tvarkos” ribų. Maištingesnis studentas rizikuoja išmetimu iš komjaunimo, o tai lygu išmetimui iš universiteto.” Taigi jaunimas, kuris nori studijuoti, tuo pačiu, turi priklausyti ir komjaunimui.

Tačiau jaunimo nusivylimas sovietine sistema išsiskiria nepasitenkinimą komjaunimu. Ryškiai pastebimas jaunimo nenoras stoti į šią organizaciją.

Sis tas iš veiklos

• Studentų Ateitininkų sąjungos kursai įvyks Dainavoje šių metų gegužės mėn. 29–31 dienomis. Kursų tema: Laisvė. Kursuose gali dalyvauti tik SAS nario mokesį užsimokėję nariai ir SAS kviešti svečiai. Registracija — 5 dol. Registruotiems pat pas SAS išduos: Jonas Vainius, 80-29 87th Rd., Woodhaven, N. Y. 11421.

• Jolita Kiskaliūtė, Chicago's Loyolos universiteto studentė, yra paskirta Studentų ateitininkų sąjungos nuolatine atstove II-jo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso rengimo komisijoje.

• Išėjo “Gaudėmus” — Sudentų ateitininkų sąjungos laikraštėlis. Šį antrąjį šių metų numerį suredaguavo: L. Gustainytė, J. Oniūnas, G. Juozapavčiūtė, V. Klorys ir Ramūnė Sakalaitė. Laikraštėlis įdomus turiniu, kuriame yra ir rimtų straipsnių, ir svajingų eilėraščių, ir išraiškingų iliustracijų. “Gaudėmus” galima įsigyti, rašant šiuo adresu: Jurgis Oniūnas, 88-20 90 Str., Woodhaven, N. Y. 11421.

• Lietuvių Dienos Ford City, Chicagoje — balandžio mėn. 14-20 dienomis. Vakariniuose programose dalyvauja ir studentai: balandžio mėn. 15 d. programa išpildė Chicago's tautinių šokių grupę “Grandis”, o balandžio mėn. 14 d. pasirodė dainininkai Laima ir Ramūnas Underia. Programos ten prasideda 6:30 val. vak.

“Grandies” tautinių šokių grupė šoka Malūnėlį. Chicago's “Grandis” balandžio mėn. 17 d. (šandien) pasirodys Cicero Aukštesniosios L'uanistinės mokyklos 15 metų sukakties paminėjime.

Nuotr. V. Noreikos

riasi nuo neigiamo tuo, kad paneigto idealo vietoj pastatomas dažniausiai kitas, vertingesnis idealas.

Lietuvos jaunimo neigiamas nutolimas yra vaizduojamas rašytojo Juozo Grušo vaidinime “Meilė, džiasas ir vėlnias”. Grūšs šitame veikale pristato mum jaunimą, kuris yra nutolęs nuo visų vertybių, o prisirišęs tik prie alkoholio, laukinės muzikos ir lytinių malonumų.

Jaunimas vaidinime, atmesdamas sovietų peršamus idealus, gyvena be tikslo; jiems gyvenimas lieka vien malonumų patenkimas. Vaidinime vaizduojami įvykiai yra paimiti iš dabartinės Lietuvos jaunimo gyvenimo. Pavyzdžiui, alkoholizmas tarp jaunimo auga pasibaigėtinai greitai tempu. Jaunimo spaudoje yra plačiai diskutuojama jaunimo moralinis pasimetimas. Taigi neigiamasis nutolimas sovietuose pagimdė savotiškus “hipius”, kuriuos rusai praminė “stiliagomis”.

Tų “stiliagų” neretai matyti ir Lietuvos miestų gatvėse. Neigiamasis nutolimas yra negatyvus iš esmės, tad ir jo rezultatai gali būti tik žalingi. Lietuvoje šitai matyti taip pat iš jaunimo nusikaltimų vis didėjančio skaičiaus.

Kaip neigiamas nutolimas yra viską naikinant, taip teigiamas nutolimas yra kuriantis. Teigiamas nutolimas kuriamosios galios pavyzdys yra lietuvių tautiškas. Rusų komunistų aiškus noras yra sunaikinti lietuvių tautos kultūrinę individualybę, tuo pačiu panaikinant ir lietuvių laisvės troškimą. Tačiau lietuvių jaunimas, atmesdamas peršamąjį rusų kultūrinį pakaitalą, kaip tik pabrėžia savo tautos kultūrinę individualybę. Sitas jaunimo tautiškas reikiškasis keliuose formose. Pirmiausia, yra pabrėžiamas lietuvių kalbos, tautosakos ir istorijos savitumas, tai yra visais šiais dalykais nepriklausomumas nuo rusų ar aplamai slavų. Senoji Lietuvos Didžioji Kunigaikštija jaunimui yra tapusi tautinės garbės ir laisvės troškimo simboliu.

Kitas teigiamo nutolimo pavyzdys yra rusiško provincializmo atmetimas. Lietuvos jaunimas dabar visą dėmesį yra nukreipęs į Vakarus. Jie iš Vakarų laukia naujų idėjų ir geresnio gyvenimo. Lietuviškasis jaunimas savo aprangoje ir muzikoje imituoja Vakarų valstybių jaunimą. Dabar Lietuva yra tiek panaši į Vakarų, kad rusai veržiasi į Lietuvą bent paatostogauti, nes ten jiems po slaus rusiškos aplinkos atrodo yra jau užsienis.

Nors jaunimo susidomėjimas Vakarais yra labai svarbus veiksnys, tačiau kur kas gilesnis yra jaunimo nutolimas nuo materialistinio ateizmo. Jaunimo atmetimas marksistinio ateizmo ir ieškojimas senų ir naujų religinių bei moralinių vertybių yra aiškus teigiamo nutolimo pavyzdys. Yra neįmanoma šiandien pasakyti, kiek jaunimo atsilaikė prieš ateistinę tenyktę propagandą. Nors negalima nustatyti tikslaus skaičiaus kiek jaunimo tiki, bet nėra abejonės, kad dabar vyksta i-

vairiom formom grįžimas religijon. Pavyzdžiui, viename lietuvių jaunulė skundžiasi, kad dabar per daug dėmesio yra skiriama materijai, o mažai kas rūpinasi dvasinėm vertybėm. Kitas įdomus okupuotoje Lietuvoje reiškinys yra kryželių nešiojimo mados paplitimas jaunimo tarpe. Žurnale “Jaunimo Gretos” vienas dramaturgas pasisako, kad nors jis pats mano, jog Dievas yra iliuzija, vis dėlto jis prisipažįsta, kad daug kam pasaulis be Dievo yra beprasmiškas.

Nuo marksistinio ateizmo nutolusį okupuotos Lietuvos jaunimą galima suskirstyti į tris grupes. Pirmieji yra tokie, kurie nuotolį širdžiai tiki Dievo buvimu. Antrieji yra tie, kurie randa prasmę bažnyčios tradicijose ir papročiuose. Pagaliau tretieji, kurie patys netiki į Dievą, bet supranta, kad daug kam Dievo idėja yra gana svarbi jų gyvenimo dalis. Šitie pastarieji taip pat pasisako už

religinę laisvę ir toleranciją. Mano manymu, Lietuvos jaunimas tolsta nuo sov. ideologijos svarbiausia dėl laisvės troškimo. Politinės laisvės praradimas yra tik dalinė nutolimo priežastis. Dvasinės laisvės suvaržymas, kurį dabartinis Lietuvos jaunimas pergyvena, yra gal pati svarbiausia priežastis, dėl kurios nutolimo priežastis. Taigi tas lietuviško jaunimo ideologinis nutolimas (teigiama ir neigiama forma) yra tiesioginis rezultatas rusų primestos lietuvių tautai totalitarinės valdžios ir marksistinės ideologijos.

Turint galvoj Lietuvos ateitį, neigiamas nutolimas taip pat daug kam kenkia ir naikina tautos laisvės troškimą. Tačiau teigiamas nutolimas yra kaip tik tas gyvybinis veiksnys, kuris įgalins naują nepriklausomą Lietuvos ateitį. Iš teigiamai nutolusių jaunųjų, kils nauji Vasario 16 dienos akto signatarai.

S. K.

TAUTINĖ PAREIGA

Šimtai lietuviško jaunimo studijuoja šio krašto universitetuose, tačiau lituanistikos dalykų jie ten neras. Jų tenka ieškoti kur kitur. Studentija mokslo metu yra užimta savo tiesioginėmis studijomis. Todėl studijuoti lituanistiką patogiausias laikas būtų vasaros atostogų metu. Fordhamo universitete šių metų vasarą bus intensyvių septynių savaitių lituanistikos kursai nuo birželio 21 iki rugpj. 6. Tai vienintelis laisvame pasaulyje universitetas, kuriame dėstomos visos lituanistikos šakos: kalbotyra, kalba, literatūra, tautosaka, istorija ir kalbos dėstymo metodika. Dėstytojai kviečiami lituanistikos specialistai.

Kalbotyrai — prof. A. Senas ir prof. A. Salys.

Kalbei — prof. A. Salys, lekt. St. Barzdukas ir prof. A. Vasy.

Literatūrai — prof. J. Brazaitis, dr. K. Ostrauskas, dr. V. Maciūnas, tēv. dr. L. Andriekus, lekt. St. Barzdukas ir prof. A. Šlepetytė.

Tautosakai — prof. A. Šlepetytė.

Istorija — dr. J. Puzinas, prof. A. Kučas ir prof. A. Vasy.

Kalbos metodikai — lekt. A. Masionis ir lekt. V. Čižiūnas.

Šitokią programą galėjome paruošti, tik finansškai remiami LB švietimo vald. ir New Yorko Moterų kultūros klubo. Būtu nusikaltimas nepasinaudoti tokia turtinga lituanistikos programa. Juk savo tarpe turime visų lituanistikos sričių specialistų, kurie pasiryžę pasidalinti turimomis žiniomis su mūsų jaunimu.

I kursus priimami universitetų studentai ir abiturientai. Jie gauna kreditus, kuriuos galima perkelti ir į kitus universitetus. Priimami ir šiaip jaunuoliai ne-studentai. Studentams skiriamas stipendijos iki 300 dol. Tačiau universitetas stato griežtas sąlygas: studentų skaičius turi būt nėma-ra abejonės, kad dabar vyksta i-

tiesk jaunuolių, norinčių giliau pažinti mūsų tautines vertybes? Nejaugi studentas negalės paaugti šiam kilniam tautos reikalui nors vienos vasaros atostogų? Jaunimo laukia lietuvių kultūrinis baras ir mūsų lietuviškos mokyklos. Bet šiam darbui reikia tinkamai pasiruošti. Kursų vadovybė neabejoja mūsų jaunimo tautiniu susipratimu ir tikisi vasarą turėti ne 20, o dvigubai didesnį skaičių. Vyresnieji turėtų suprasti šio reikalo svarbą ir raginti jaunimą įsijungti į šias studijas. Taip pat jaunimas turėtų pagalvoti, kad savo pasyvumu, neįsijungdamas į šias lituanistikos studijas, skriaudžia ne tik save, bet užtrenkia duris ir tiems draugams, kurie norėtų studijuoti.

Pasigirsta visokių pasiteisinimų priežasčių. Viena iš populiariausių priežasčių — tai “būtinasis reikalas dirbti” vasaros metu. Argi mes esame tokiam skurde, kad mūsų jaunimas, būdamas dar mokyklos suole, turėtų užsidirbti sau duoną? Nebūkime juokingi. Niekas tam nepatikės. Parodykime šiek tiek tautinio susipratimo ir idealizmo, ir visos klūtys bus nuglautos.

Užsiregistruoti reikalinga iki birželio 1 d., prisiunčiant 25 dol. čekį, Fordhamo universiteto vardu. Toji suma bus įskaityta į mokesį už mokslą. Šią pirmąją registraciją galima atlikti laišku, nurodant, kurioje grupėje norėtumėt dalyvauti — pradedančiųjų ar pažengusiųjų.

Apšpygventi galima čia pat universiteto bendrabučiuose, tik reikia skubiai užsiregistruoti. Kreiptis — Director of Housing, Fordham University, Bronx, N.Y. 10458.

Informacijų reikalau kreiptis: Prof. A. Vasy, The Lithuanian Program, Fordham University, Box AA, Bronx, N.Y. 10458.

Studentiškieji vežai šiandieniniame Vilniaus universitete.

Nuotr. L. Rulickio